

CINE MAI VINE LA FOTOGRAF

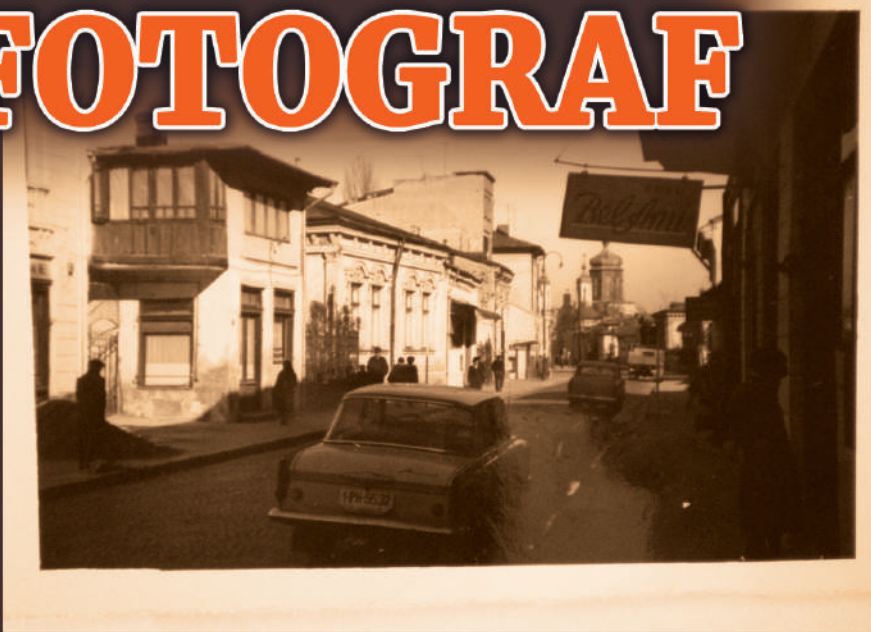

FOTO ART

primul salon de artă fotografică

PLOIEȘTI MAI 1984

al doilea salon de artă fotografică

PLOIEȘTI Octombrie 1986

atitudini

revistă de cultură

Publicație editată de **Primăria Municipiului Ploiești, Consiliul Local Ploiești și Casa de Cultură Ion Luca Caragiale a Municipiului Ploiești**

Directorul Casei de Cultură:
Marian Dragomir

Redactor-șef:
Dan Gulea

Colaboratori permanenți:
Constantin Abăluță,
Ion Bogdan Lefter,
Diana Rînciog
Magda Răduță

Sport:
Mihai Ioachimescu

Social media:
Nicolescu Cristina

Corectură:
Alina Dumitrache

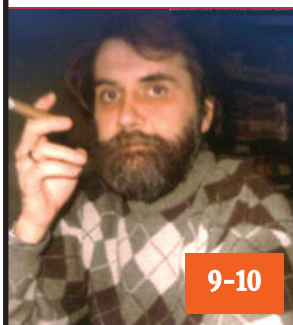
Layout&DTP:
Georgiana Kelemen

Colaboratorii pot trimite textele numai în format electronic. Autorii care doresc să fie recenzați în paginile revistei sunt rugați să expedieze cărțile pe adresa redacției. (Ploiești, Piața Eroilor nr. 1A, etaj VII)

Telefon: 0244-578.148
Site: www.casadecultura.ro
Facebook: facebook.com/atitudiniploiesti
Email: revistaatitudini@gmail.com

Tipar: SC 2M Digital SRL
ISSN: 1584-0832

Responsabilitatea pentru conținutul opiniilor, argumentelor sau părerilor aparține, în exclusivitate, autorilor. Materialele primite, publicate sau nepublicate, nu se înapoiază. Redacția revistei nu împărtășește întotdeauna ideile conținute în textele publicate.

Argument - PAG. 1

Dan GULEA: *Personajul Stratan*

Cine mai vine la fotograf - PAG. 2 - 8

Primele ateliere/ Jean Tiedge/ Alfred Brand/ L.A. Hirsch/ J. Kotecki et Rudniki/ F.A. Brand/ Bel Ami/ Jean Popescu/ David Friedman/ Ioan-Mihai Cochinescu/ Florin Andreescu
DORIN STĂNESCU: *Carol Nicolae Debie. Imaginile vechiului Ploiești surprinse de un fotograf amator*

Ion Stratan - PAG. 9-10

Bogdan-Lucian STOICESCU: *Amintiri în tihna unei eternități de-o clipă...*

Proză - PAG. 11-13

Constantin ABĂLUȚĂ: *Minerul dispărut (cap. 32)*
Bedros HORASANGIAN: *Bazinul*

Actualitatea culturală - PAG. 14-15

Autografe la „N. Iorga”/MagiCCarpets/ Cenaclul „I.L. Caragiale”

Prahografii - PAG. 16 - 19

Alexandru-Ionuț CRUCERU: *Trecerea generalului Kisselef prin Vălenii de Munte Codruț*
CONSTANTINESCU: *Domeniul Regal Peleş în contextul relațiilor dintre Casa Regală și județul Prahova*

Recitiri sadoveniene - PAG. 20 - 21

Magda RĂDUȚĂ: *Uvar – sălbăticiii folositoare*

Repere francofone - PAG. 22-23

Diana RÎNCIOG: *„Amis de Flaubert et de Maupassant” – un exemplu de asociație literară franceză*

Sport - PAG. 24

Mihai IOACHIMESCU: *Fabrica de campioni*

SCANEAZĂ
CODUL QR

Personajul Stratan

Dan Gulea

Spre deosebire de alți optzeciști, care au lăsat în urmă o arhivă adesea considerabilă, Ion Stratan (1 octombrie 1955 – 19 octombrie 2005) a fost și un mare risipitor al poemelor, al manuscriselor și chiar al dedicațiilor; chiar dacă, după unele relații, își ordonase concret volumele în forma lor manuscrisă, cu variante și interpolări, o soartă maștehă a făcut să se piardă toate însemnările sale.

Dar există semne suficiente ale reevaluărilor la care își supunea permanent textele, uneori cu caracter retrospectiv, altele din necesități mai degrabă stilistice.

O evaluare retrospectivă vizează arta poetică din deschiderea volumului de debut, *Ieșirea din apă* (1981); „Aveți aici” vorbește despre „urmele unui imperiu sintactic/ din vremea când vă puteam numi”, o poezie ce este ea însăși o evaluare a anilor anteriori de poezie: Stratan este un poet care a debutat devreme, din preadolescență, la sfârșitul anilor 1960, iar în 1981 avea peste 10 ani de experiență poetică editorială, cu versuri publicate în antologii, în reviste precum *Amfiteatru* sau *Roânia literară*.

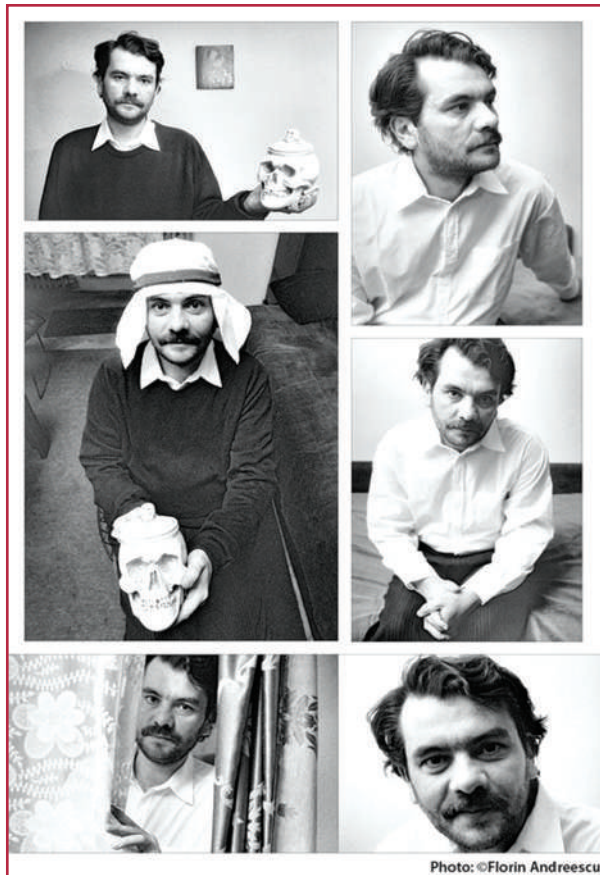
În volumul de debut, poezia exprimă o promisiune: „închei o mică asigurare/ încă nu știu pe ce”, iar retromeria sugerată de titlul volumului completează ceea ce poate părea o metaforă uzată – metafora clepsidrei. Limbajul didactic, istoric, economic, colocvial – diferite paliere își dau întâlnire în această declarație de principiu, semnalată în epocă de majoritatea recenzilor și cronicilor volumului.

Antologia de autor *Celebra specie umană* (1999) se deschide cu reformularea acestui incipit poetic; poezia se numește „Orologerita” – cu unul dintre termenii din vocabularul Stratan, expresie a unei maladii, iar verbul este predominant la trecut – spre deosebire de prezentul

din *Ieșirea din apă*: „zilele tale au fost și nu vor mai fi/ niciodată” spune aproape 20 de ani mai târziu poetul, autodesemnat „pe-reche fără corp”. Poezia „a trăit” „pe urmele unui imperiu sintactic”, a fost așadar în marginea „imperiului”, dar „pe seama sa”, eventual „din mila” acestuia, exprimându-se mimetic – acesta ar fi al doilea sens al sintagmei „pe urmele”. Această reformulare poate fi înțeleasă ca o variațiune la temă, pentru că Stratan revine în *Pământ vinovat* (2003), ultima antologie de autor, la forma inițială din 1981.

Revizitări stilistice se produc permanent în opera lui Stratan; *Antologia poezilor tineri* (ed. George Alboiu, 1982) preia din *Ieșirea din apă* „Dejun pe iarbă”, care este supus unei modelări stilistice în sensul renunțării la unele metafore și imagini („câteva zile barba lor [a morților]/ face față creșterii ierbii”), așa cum se întâmplă și cu „Kant-Orient-Express” – „punctul săritor la nevoie al electroencefalogramei” devine doar „punctul săritor” în *Antologie*, pe baza unor permutări de versuri ce revelează funcția mnemotehnică a poeziei. Acestor două li se adaugă un nou poem, „Cantină cu fructe”, cu imagini ale unui erotism fără limite, cu accente mitice, când „ioan botezătorul ridică ochii de pe tavă”.

Una dintre ele mai profunde transformări se produce cu „Pentameronul” din *Aer cu diamante* (1982), care este reformulat în *Cinci cântece pentru eroii civilizatori* (1983) prin renunțarea la „Argument”, primul poem, și, în consecință, aproape în întregime la

insertiile și intertextul caragialian.

Se conturează astfel un personaj Stratan, care se află într-o permanentă reformulare, prin gesturi unori extreme; unul dintre acestea, publicat în *Urechea vorbitoare* (2019), volumul ce conține poemele rostite la Radio în anii 1990; de aici, atrage atenția „Poem tăcut de 5 secunde”, compus doar din puncte de suspensie, trimitând la radicalismul avangardist de tip John Cage, autorul unei Sonate asemănătoare pentru pian, performată tocmai prin absența oricărei note.

Cumva, unele din altele-aceleași chipuri ale lui Stratan au fost transgresate în imagini: în viziunea lui Bogdan-Lucian Stoicescu, la colocvii științifice sau în mediul familial, și, hamletizând, coborând în timp, în viziunea lui Florin Andreescu, imagini cu care ilustrăm o istorie a fotografiei din prezentul număr al *ATITUDINILOR*, revistă fondată de Ion Stratan în decembrie 2003.

Începuturile. Primele ateliere

Primele ateliere de fotografie se situează la începutul celei de-a doua jumătăți a secolului XIX; sunt meseriași care vin din Țara Ungurească sau din cea Nemțească, adesea itineranți, care stau o vreme în orașele de la sud de Carpați, apoi pleacă spre alte zări; fotografia era un lux în epocă, iar protipendada vreunui târg se epuiza repede, trecând în cvasitotalitate prin fața obiectivului într-un timp relativ scurt, de maximum câțiva ani. Dintre atelierele de secol XIX pot fi amintite:

Jean Tiedge (sau Tiedge János), pictor și fotograf maghiar, activ după 1854, când realizează talbotipuri [hârtie acoperită cu iodură de argint, procedeu brevetat de englezul William Henry Fox Talbot]. A avut atelier la Pesta (strada Kristoftér 5) până la finele anilor 1860, când se mută în România, cu numele de Jean Tiedge de Pesth; primise o medalie pentru fotografie la Londra (1862). În jurul lui 1869 se află la Craiova, apoi la Ploiești („vis-à-vis Hotel Murgulescu”).

În jurul lui 1883 se mută la București, „Calea Victoriei 13 (sau 11 bis), lângă Prefectura Poliției”. „Photographie Universelle”, logo-ul său, se întâlnește și pe unele fotografii din Constantinopol, unde a avut la un moment dat un atelier. De la Jean

site-ul Bibliotecii Naționale a României

Tiedge a rămas, așa cum scrie pe verso, fotografia unui magistrat, G. Angelescu, surprins „ce 18 Juin 1877”

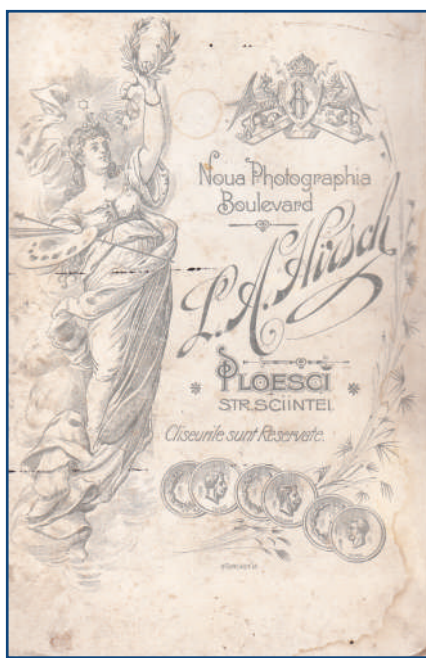
– adică „în acest 18 iunie 1877”. Magistratul a oferit o dedicație: „A Monsieur et Madame Giovanni Marening, signe de

haute estime et affectation”.

Alfred Brand (cu două adrese: Ploiești, strada Francesă și Sinaia, strada Gării no. 3, „casele propriie”) a fost activ aproximativ două decenii, dinaintea de 1880 și până în jur de 1900, atelierul său (cu distincția „Fotografur Curții Regale”) fiind continuat și în perioada interbelică de F[iul/ -ii] Brand sub denumirea de „A. Brand – succesor” sau „F. A. Brand”. Un client special: I. L. Caragiale – aici în jurul vârstei debutului cu *O noapte furtunoasă*, la 27 de ani. A doua fotografie, atelierul F.A. Brand: licean în uniformă, clasa a VIII-a, 1920.

L.A. Hirsch, „strada Științei”, „Noua Photographia Boulevard”, ac-

tiv din jurul lui 1900 până la jumătatea perioadei interbelice, utiliza lumina electrică în studio și putea face fotografii și la „miezul nopții”. Efigiile pionierilor fotografiei Talbot, Daguerre și Niepce, pe verso-ul imaginii.

J. Kotecki et Rudniki, „Cabinet Portrait à Ploesti”; pesemne de origine bulgărească, Kotecki are inițial singur un atelier, la Craiova; ulterior se asociază cu **Ihalski**, la București, la începutul anilor 1870, apoi cu **Rudniki**, cu care va forma un parteneriat mai solid. Totuși, atât Kotecki, cât și Rudnicki vor activa independent sau în diferite formule (**Kotecki și Rudniki** sau **Rudniki și Kotecki** – în funcție, probabil, de capitalul fiecăruia), asociați cu alți fotografi, cum ar fi Hitrov (**Rudnicki et Hitrov**) sau în alte orașe, precum Brăila.

În iulie 1873 îi aflăm pe **J. Kotecki et Rudniki** cu atelierul la „București, Calea Mogoșoe, lângă Prefectură”. În 1874 realizează o fotografie oficială (deținută în prezent de Muzeul Militar Național „Regele Ferdinand I”), cu următoarea descriere muzeografică: „Fotografie sepia tip reportaj (în aer liber) realizată cu ocazia solemnității distribuirii drapelului românesc în București la atelier **Rudniki & Kotecki**. La ceremonie au participat o serie de personalități politice și militare, înalți ierarhi ai bisericii, militari, etc. Între aceste personalități se pot identifica în partea stângă a imaginii: Lascăr Catargi, Generalul I. Emanoil Florescu și generalul Carol Davila, iar în partea dreaptă Generalul Victor Crețeanu, și generalul Dimitrie Sallmen. Ceremonia a avut loc într-o zi de vineri, de Sf. Paraschiva, la 14/26 octombrie 1874 cu ocazia manevrelor de toamnă. Imaginea este ilizibilă mai ales în zona centrală, prezintă pe alocuri puncte tip

foxing, iar pe latura de jos a suportului se află o zonă mare pătată cu urme de halouri. Pe verso este următorul înscris: «Donat de Constantin Sallmen Strada Albișoara 14 București (mai 1927)».

După 1873, Kotecki și Rudniki realizează mai multe portrete ale unor militari de rang înalt, în mare măsură: generalul D. Sallmen, locotenent-colonelul Constantin I. Brătianu (1844-1910) – geograf și militar, fondator al Institutului Geografic al Armatei, nepot de frate al lui Ion C. Brătianu –, colonelul Dimitrie Niculescu, maiorul Comăneanu („comandantul batalionului 1 vânători”), căpitanul Valter Mărăcineanu, dar și comenzi ale înaltei burghezii: Sophie Garoflid, soția doctorului ploieștean Nicolae Garoflid, Maria Mihăilescu, soția profesorului Ștemill (Ștefan Mihăilescu), șef de cabinet al ministrului Cultelor, Titu Maiorescu (cea care scrie pe versoul fotografiei o sensibilă dedicație adresată unei alte soții de medic, de data asta bucureștean: „stimabilei doamne Demetrescu -Severeanu, în semn de afectuoasă stimă și amiciă. Feb. 1877”).

Kotecki și Rudniki au rămas în istoria ploieșteană prin prima fotografie panoramică a orașului (1871), realizată din foișorul vechii primării (aproximativ pe locul actualului Hotel Prahova), compusă din 8 imagini, descrise de Toma T. Socolescu în monografia orașului din 1937, întocmită de Mihail Sevastos.

Istoria îi mai reține, până pe la 1890, și pe alți fotografi, precum **Urlaky János** și asociatul său **Vas-tagh György**, **Albert Papp**, cu prăvălia la 1869, „vis-à-vis Hotel Murgulescu”, precum **T[oma] S. Hitrow**, activ la 1871, de origine bulgară, **Carl Boemches (Bömches)**, originar din Brașov, **J.F. Kissling**, elvețian, **Oswald G. Fink**, **Maier & Gerstl**,

Josepk Kestler (str. Bucuresci, fosta casă Varga), **Al. Ionescu** ș.a.

Fotografii: site-ul Bibliotecii Naționale a României, Muzeul Județean de Istorie și Arheologie Prahova, colecția Dan Gulea; indicație bibliografică: Adrian-Silvan Ionescu, „Fotografi în România, 1840-1940”, în Muzeul Național, XX, 2008, p. 45-70.

În perioada interbelică au existat continuități, precum **Brand**, care a devenit **F.A. Brand**, dar au apărut și alte ateliere: **Foto-Lux**, **Foto Modern**, **Studio Foto Petrescu** (str. Unirii 2), **Șt. Petrescu** (Câmpinei 52). Între acestea, se detașează **Bel Ami**.

Bel Ami

Bel Ami este probabil cel mai cunoscut studio fotografic ploieștean din a doua jumătate a secolului al XX-lea; a supraviețuit comunismului și continuă și astăzi o istorie fascinantă. Povestea celor doi frați Rădoiaș începe în 1941, când fratele mai mare, Toma, deschide în luna septembrie primul său studio fotografic profesional, în pasajul Cooperativa (aproximativ actualul Pasaj C. Dobrogeanu-Gherea). Pentru început, se lucrează pe negative de 135 mm, cu o cameră de fotografiat AGFA.

Istoria fotografiei se împletește cu cea a studioului, BEL AMI devenind un simbol al calității pentru ploieșteni, ținând pasul cu principalele descoperiri tehnologice în domeniu: Nikon, Polaroid, fotografia digitală. După 1984, când Toma Rădoiaș încetează din viață, atelierul este continuat de fratele său, Petrică Rădoiaș. Sediul atelierului s-a mutat de mai multe ori, în funcție de demolările epocilor: str. Toma Caragiu (fosta Teatrului), Piața Victoriei 7, str. Cuza-Vodă 11 – unde povestea este dusă mai de parte de Ileana, nepoata lui Toma Rădoiaș.

Imaginile surprind o familie de ploieșteni din anii 1950-1960 (colecția Adrian Stan)

Jean Popescu

Jean Popescu (n. 1937) este o legendă a jurnalismului autohton; a început cariera jurnalistică la *Sportul popular*, unde era corespondent în anii 1950; devine în 1966 fotoreporter la *Flamura Prahovei*, unde a activat până în 1990. A înființat săptămânalul *Cheia Succesului* la începutul anilor 1990, semnând astfel câteva premiere tehnologice (primul

David Friedman (1930-2005)

David Friedman este fondatorul școlii moderne de fotografie, inițiatorul unor manifestări complexe pentru ultimii ani ai dictaturii ceușiste, precum Salonul de Artă Fotografică FOTOART (două ediții: 1984 și 1986, cu secțiuni de eseu, reportaj și temă liberă), a Salonului Bial de Eseau Fotografic (ESEF, 1987).

David Friedman a fost conducătorul Asociației Artiștilor Fotografi (AAF - Filiala Muntenia, cu sediul la Ploiești) din RSR (Republica Socialistă România), membră a Federației Internaționale de Artă Fotografică (AFIAP); alături de Ruxandra Ionescu, directoarea Muzeului de Artă

actualul sediu al atelierului (foto ATITUDINI)

ziar tipărit offset din Prahova, primul ziar color). În revista *ATITUDINI* dl. Jean Popescu este prezent în mod constant, cu imagini din orașul de ieri și cel de azi.

Ilie Năstase, martie 1971, într-un dialog la Liceul I.L. Caragiale (și directoarea Aspazia Vasiliu)

Gara de Nord, 1978

Fotbal feminin la Ploiești (anii 1960-1970)

Ploiești, sau de Florin Dochia, directorul Casei de Cultură Municipale, a creat o mișcare deosebită în epocă, din care au ieșit individualități precum Florin Andreescu, Ioan-Mihai Cochinescu, Valentin Craina, premiați la saloanele de artă fotografică ale momentului.

Ioan-Mihai Cochinescu

Ioan-Mihai Cochinescu este unul dintre cele mai relevante nume din epocă; participant *hors concours* la FOTOART, primul salon de artă fotografică (mai 1984), cu lucrări

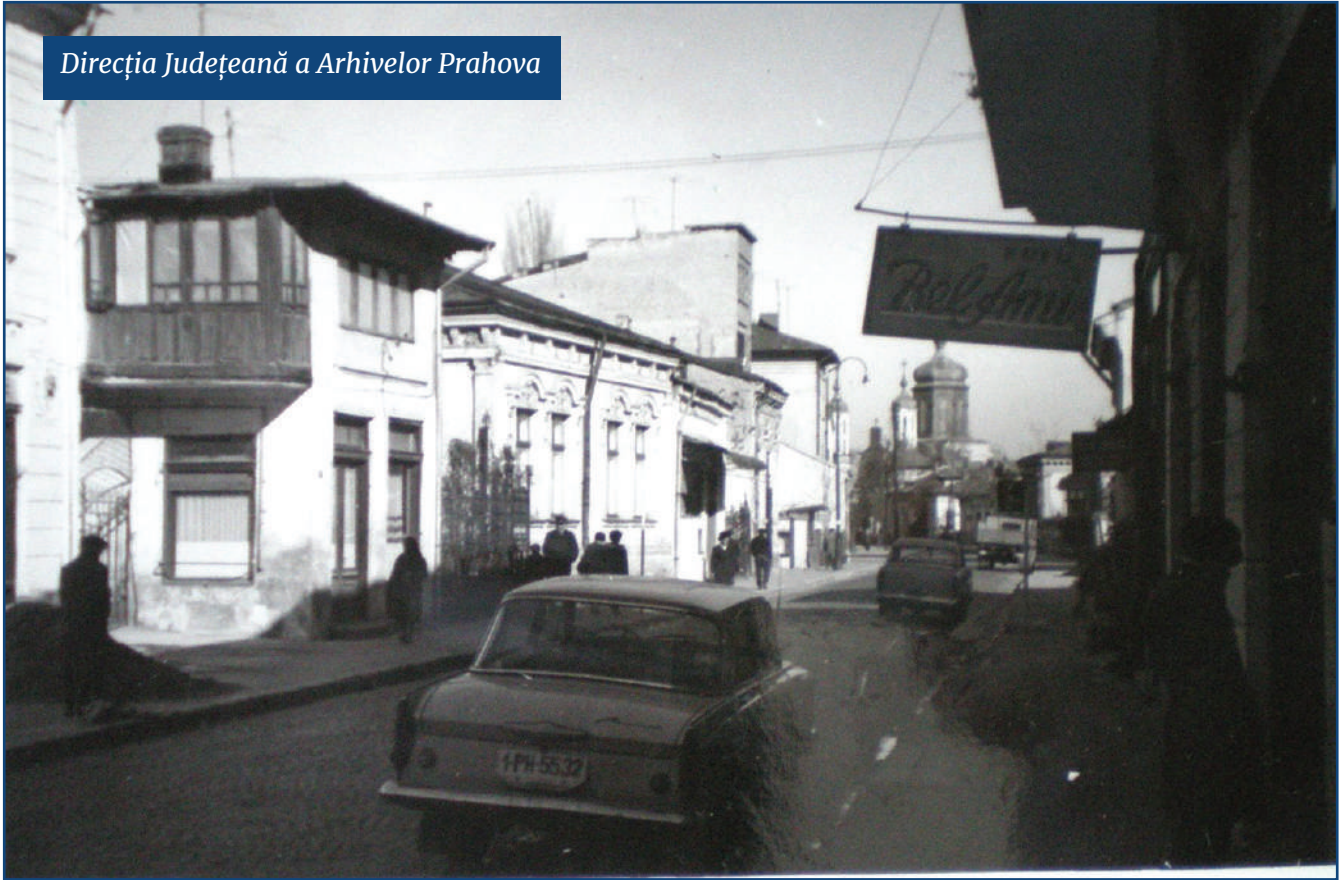
speciale („Laura și zidul”), Cochinescu a fost regizorul Salonului ESEF (1987), moment în care pune o „problemă de conștiință” în legătură cu organizarea manifestării, pentru care au fost selectate eseuri fotografice din „aproape o mie de lucrări din 30 de județe ale țării”. Se citește în mod clar o amplă bătălie împotriva pletorei festivist-comuniste a epocii, Saloanele organizate de Friedman, cu concursul lui Cochinescu, reprezentând enunțarea acelei alternative atât de rare la sfârșitul anilor 1980: arta autentică, neînregimentată.

Florin Andreescu

Florin Andreescu se face cunoscut în același ambient creat de David Friedman; cunoscutul fotograf de astăzi al României, fondator al Editurii Ad Libri (2001), specializată în ghiduri turistice, albume și filme despre țara noastră, dar și despre alte destinații (v. colecția „Călător pe mapamond”), debutează editorial cu ghidul *Ploiești - arc peste timp* (1988, text de Mihail Vulpescu); prieten cu Ion Stratan, i-a realizat acestuia mai multe portrete de-a lungul timpului, așa cum arată coperta IV a numărului curent din *ATITUDINI*.

Direcția Județeană a Arhivelor Prahova

CAROL NICOLAE DEBIE

Imaginile vechiului Ploiești surprinse de un fotograf amator

Dorin Stănescu

Despre Carol Nicolae Debie s-a scris, pe bună dreptate, în termeni elogioși în ultimele trei decenii și grație unei inițiative particulare i s-a ridicat un bust, ce-i drept poziționat marginal, numele său a fost atribuit unei străzi, i s-a conferit post-mortem titlul de cetățean de onoare al Ploieștiului și toate acestea ca o justă recunoaștere a valorii sale, a formării sale de tip enciclopedic. Inginer chimist, doctor în chimie, muzician de ocazie și unul dintre fondatorii Filarmonicii ploieștene sunt doar câteva ipostaze ale activității sale profesionale. Astăzi nu am mai vorbi despre Debie dacă nu ar fi existat o serie de

pașuni personale- studierea istoriei locale, scrisul și fotografia. Într-o vreme în care cei câțiva istorici ploieșteni agreeți de partidul comunist scriau lucrări în nota marxist-leninistă, consultând doar documentele și tezele partidului și arhivele locale, *diletantul* C.N. Debie cerceta arhivele naționale de la București, colecțiile de ziare ori realiza interviuri de istorie orală cu martori oculari ai trecutului orașului. Din această pasiune pentru trecut au rezultat câteva tomuri reunite sub titlul *O cronică ploieșteană*, care sub pretextul istoriei muzicii la Ploiești recompunea o veritabilă istorie a orașului scrisă într-un stil plăcut asemănător celui al istoriei mentalităților de inspirație franceză,

în contradicție cu stilul evenimential și searbăd al celor care publicau lucrări cu girul partidului. Istorii diverse, evenimente de nișă, personaje mărunte, personalități interbelice aflate sub index erau prezente grație unor surse documentare de prim rang integrate într-un discurs care recompunea fidel istoria Ploieștiului între 1825-1974. Din acest motiv, manuscrisele dactilografiate îngrijit și depuse la arhivele locale și la biblioteca județeană au stat liniștite așteptând vremuri mai bune. Vremuri care au venit după anul 2000, când Societatea Culturală Ploiești Mileniul III a tipărit cele patru volume ale acestei cronici. În fața cititorilor a apărut astfel o altă istorie a orașului, o istorie a

cotidianului, a mentalităților lumii de odinioară așa cum a văzut-o istoricul de ocazie C.N. Debie, cel care, astfel, peste timp și-a luat revanșa în fața favoriților locali ai regimului comunist.

Scurtă biografie

C.N. Debie (1904-1992) s-a născut la Turnu Severin, județul Mehedinți în data de 21 noiembrie 1904, într-o familie de emigranți belgieni – Joseph și Amélie De Bie. În 1921, familia se mută la Ploiești, iar Carol Nicolae devine elev al Liceului Sfinții Petru și Pavel. Între 1923 și 1928 urmează cursurile de chimie industrială ale Facultății de Științe a Universității din București, după absolvire este pentru scurt timp asistent universitar, iar în mai 1935 devine doctor al Universității din București. Se angajează ca inginer și șef de laborator în cadrul rafinării Vega unde lucrează până în 1940, când se mută la Societatea Petrol-Blok Ploiești. Între 1945- 1948 este subdirector la Societatea Concordia, iar în 1952 este inginer șef la Institutul de Proiectări Rafinării. Între 1955-1959 este director al Institutului Petrochim, lucrând ulterior la Dero Ploiești. S-a pensionat în 1964, dar a mai rămas consultant pentru o vreme. Activitatea de inginer chimist a fost și ea una aparte: brevetează diverse invenții, primește premii și decorații și publică numeroase articole de specialitate, este trimis în delegații oficiale legate de domeniul său de activitate etc. În viața privată, se căsătorește în 1932, în 1937 se naște unicul său fiu, Andrei, iar pasiunile sale – muzica, cercetarea trecutului și fotografia sunt cele care îi împlinesc activitatea profesională și care ulterior în perioada pensiei îi oferă numeroase satisfacții.

Imortalizarea unei lumi pe cale de dispariție

Pensionarea definitivă survenită după 1968 coincide cumva cu efuziu-

nea demolatoare a regimului comunist care tocmai reîncepea activitatea de sistematizare a orașului. Conștientizând că, în curând casele târgoveților, cârciumioarele, prăvăliile și marile magazine ale primei jumătăți a secolului al XX-lea vor fi șterse de buldozerele regimului, Debie a străbătut străzile purtând cu el aparatul de fotografiat și realizând o veritabilă cronică în imagini a arhitecturii vechiului Ploiești. Uneori, după cum mărturisea fiul său, Andrei Debie, cetățeanul înalt îmbrăcat elegant, având la el un suspect aparat de fotografiat, era oprit și legitimat de câte un milițian mai tânăr și mai zelos care, după ce „suspectul” își declina identitatea, era lăsat să își vadă de treabă mai departe. Carol Nicolae Debie a realizat în intervalul 1969-1972 peste 1000 de fotografii alb-negru în format 9x13 cm; ele cuprind majoritatea străzilor din Bariera București – Bulevardul Independenței, zonele Mihai Bravu, Rudului, Calea Câmpiniei, Oilor – Gheorghe Doja etc. A fotografiat clădirile somptuoase din centrul urbei și bordeiele din cartierele mărginașe ale Ploieștiului. Faimoasele restaurante de cartier (în fapt mici cârciumioare cu 5-10 mese), casele lăutarilor, ale meșteșugarilor, casele burgheziei interbelice toate au fost imortalizate pentru a nu fi pierdute. În tot acest proces a fost ajutat de către fotografi profesioniști ai orașului, deveniți și ei între timp – reperi ale lumii de altădată. Aceștia îi dezvoltau fotografiile, îl ajutau să procure filmele pentru aparatul său și îi ofereau idei și informații pentru a realiza fotografii de bună calitate. Despre această colaborare avem consemnată o mărturie oferită de către unul dintre fotografi, anume o scrisoare a lui Debie către „Maestrul fotograf Petrică Rădoiaș”:

Stimate foto-maestre,

Am ca întotdeauna multă simpatie pentru dumneata și-mi pare rău

că te văd foarte rar. Dar mai am pentru d-ta și niște comenzi de lucru, și este necesar să ne întâlnim cât mai repede. Te rog deci să răspunzi la această chemare a mea cu toată amabilitatea de care ai dat întotdeauna dovadă”. (scrisoarea, datată 31 iulie 1972 a fost publicată în 2009, în monografia *Carol Nicolae Debie. Sublimul armoniilor creativității* de Gheorghe Marinică, Editura Societății Culturale Ploiești Mileniul III).

Ceea ce frapează este meticulozitatea și precizia prin care C. N. Debie, fotograf de ocazie, a inventariat fiecare imagine notând pe spatele fotografiilor cu creionul sau cu pixul anul în care a fost făcută fiecare fotografie și o mică legendă în care explică și conținutul.

Toate aceste comori, precum în cazul celorlalte manuscrise, au fost depuse la arhive ori au rămas familiei care, la rândul său, le-a donat. Așa se face că astăzi Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Prahova și o colecție privată găzduiesc această comoară. O parte din fotografiile lui Carol Nicolae Debie au fost publicate în anul 2016 în albumul-document „Orașul dispărut. Ploiești” de Dan Gulea ori în lucrarea „Traversând Ploieștiul” (trei volume, 2022) de Alin Tomozei.

Încheiem această evocare spunând că în mod sigur un volum cu fotografiile colecției C.N. Debie și care să poarte și numele autorului se impune ca necesar să fie publicat. Din păcate, cunoscând apetența locală pentru cultură, credem că, probabil, va fi tot o inițiativă privată a unor reprezentanți ai societății civile – așa cum s-a întâmplat cu monografia orașului – *Marea Carte a Ploieștiului* (trei volume, 2019, Societatea Culturală Ploiești Mileniul III), cu cele două albume fotografice, veritabile monografii fotografice ale Ploieștiului la care ne-am referit mai devreme, precum și cu alte lucrări.

Amintiri în tihna unei eternități de-o clipă...

Bogdan-Lucian Stoicescu

*Cine a fost
Întîi, viul sau mortul?
Întreabă-mă după ce părăsim
Cortul.*

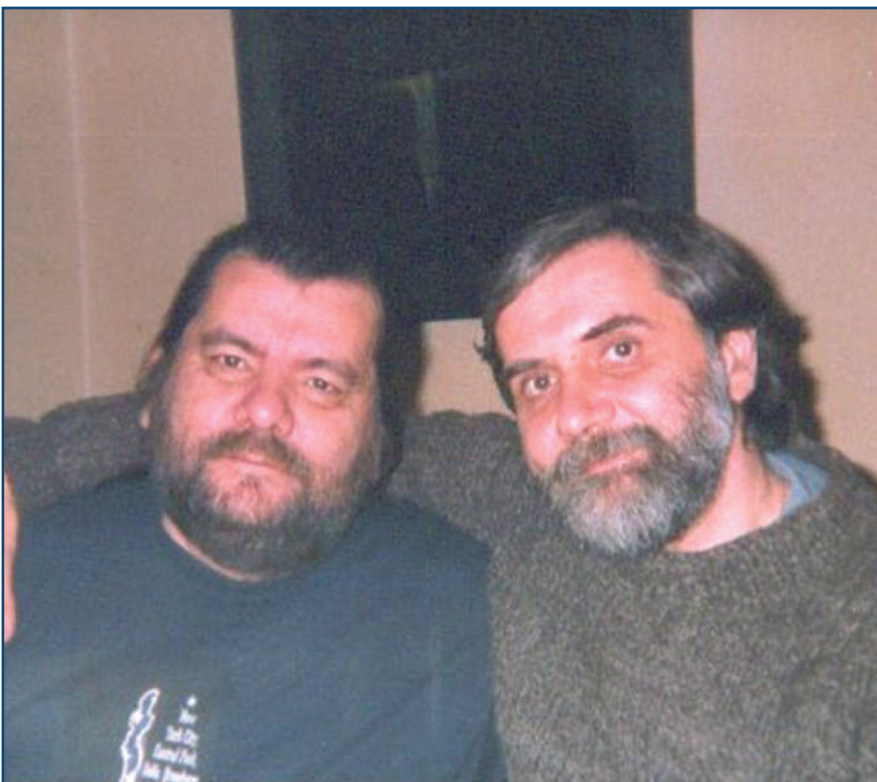
Ion Stratan

Una dintre puținele și micile bucurii pe care Nino Stratan și le mai oferea în ultimii ani ai vieții, era să se fotografieze împreună cu prietenii care-i treceau pragul minuscului său apartament situat în centrul orașului, la primul etaj al scării «A» a binecunoscutului bloc ploieștean „7 etaje” (aflat vizavi de catedrala «Sf. Ioan Botezătorul»).

Își cumpărase cu ceva timp în urmă o liliputană cameră de fotografiat (cu film) și în zilele în care era bine dispus, înconjurat de prieteni fiind, iniția ad-hoc o *ședință foto* (cum foarte serios îi plăcea să le numească), în care cei prezenți își făceau fotografii unii altora, în ipostaze care de care mai haioase.

Pe spatele unei astfel de fotografii pe care mi-a făcut-o Nino, prin februarie 2005 și dăruită mie după câteva zile, doar cu câteva luni înainte de a muri (fotografie pe care aveam s-o folosesc apoi pentru coperta a IV-a a volumului* meu de convorbiri cu el și-n care apăream fumînd un trabuc, pîrînd a privi mirat-întrebător, prin obiectivul aparatului, direct în ochii lui), mi-a scris următoarea dedicație: *Dragului Prieten, omului nostru din Havana, fumător de țigarete, țigări de foi și pipă, dragostea din inima lui Nino.*

Discreta trimitere la *Graham Greene*, un prozator care-i era foarte drag și ale cărui volume le (re)citea în acea perioadă, era evidentă. La

cîțiva ani după aceea, (re)lecturînd romanul *Omul nostru din Havana*, mi-am reamintit brusc de această dedicație a lui Nino și am căutat fotografia pomenită, de a cărei soartă nu mai știam nimic. După îndelungi cotrobăiri, am găsit-o într-unul dintre albumele mele fotografice, rătăcit și el printre alte vrafuri de hîrțoașe, și-n care am dat peste acel portret făcut de el. Am stat o vreme cu fotografia în față, tot citind și recitind dedicația lui. După care, dintr-un dicționar, am aflat că romanul scriitorului britanic apăruse fix în anul 1958, care era și anul nașterii mele! Atunci mi-am zis în barbă, cu toate că eu, unul, nu cred absolut deloc în astfel de potriviri, numite de foarte mulți coincidențe, ba mai mult, sînt chiar convins că nimic nu-i întîmplător pe lumea asta: stranie brodeală! Ori poate că Bătrînul Urs Nino făcuse deliberat trimtere la o carte care se născuse odată cu mine? Numai Dumnezeu mai poate ști...

Bogdan-Lucian Stoicescu

* *Convorbiri la lumina gîndului. Despre prietenie, iubire și alte închipuiri*, Editura Libertas, Ploiești, 2006.

N.B. Un bun prieten mi-a mărturisit, odată, că dacă-i plăcea ceva la poezia lui Ion Stratan era tocmai faptul că el scria *despre* viață și *despre* moarte. Mi-am permis să-i spun că eu nu cred în ruptul capului că el scria „despre”, ci scria chiar pe viață și pe moarte... Pentru că, în ultimă instanță, poezia lui Nino chiar asta a fost și este: o luptă pe viață și pe moarte cu el

însuși, folosind cea mai redutabilă armă cu putință: CUVÎNTUL. Oare nu el spunea într-una dintre minunatele sale cafelele cu sare că *poezia este o roată interioară care și duce mai departe, dar și sfișie?* Bref, Nino a scris folosindu-se de o „tehnică” pe care extrem de puțini o mai posedă azi, numită de bunul său prieten Nichita Stănescu, **hemografie**. Adică scrierea cu tine însuți...

MINERUL DISPĂRUT

Constantin Abăluță

32. Niciun semn de viață de la Pierre. Ce vor să spună sublinierile de pe bilet? Nea Tache, nea Gligor, Stoichiță găliganul roiesc în jurul meu ca niște albinuțe în jurul mătcii.

Stau pe scaunul lui Buni Zamora. A trecut o lună de la dispariție lui Pierre și n-am încă nicio veste de la el. Octombrie în capitală e, ca de obicei, o lună splendidă. Însă mie nu-mi arde de nimic. Nea Tache, nea Gligor, Stoichiță găliganul roiesc în jurul meu ca niște albinuțe în jurul mătcii. E caraghios, dar se pare că în ochii lor am preluat întru totul puterile lui Buni Zamora. Eu, un mucos de șaptesprezece ani, fără părinți, fără prieteni, fără meserie.

Despre minerul dispărut nimeni n-a mai pomenit nimic. Căpitanul Luciu pare că nici n-a existat vreodată. Viața merge înainte. Cu pași târșiți. Toți cei dispăruți se-daugă prafului din drum. Amintirea lor mai sclipește prin aer precum vreun fluture rătăcit într-o zi noroasă. Dacă n-aș avea geamantanul lui Pierre aș crede că totul a fost un vis. Bilele lui, steagul găurit, panglicuțele tricolore, biletele de tren.

Suplimentul de viteză, cartonașul maroniu, ultima scrisoare a lui Pierre. Stă acum pe polița de marmoră a sobei. Controlorul rebusist avea dreptate: o serie de litere erau subliniate. Ușor, cu pixul. Dacă le citeai, omitând celelalte litere, ori cifre, de pe bilet, obțineai următorul text: **p i a t r a v a p i a t r a v a**. Dacă traducem în franceză enigma găsit: **Pierre va, pierre va**. Mesajul e întrerupt – motivele îmi scapă. În plus, mesajul e dublu – iarăși nu se știe de ce. Din lipsă de timp (ceea ce ar sugera o răpire), ori din lipsă de litere. Pierre își dădea seama că biletul de tren nu trebuia mângălit, ca să nu am necazuri cu controlorul. Și probabil n-a avut hârtie ca să-mi scrie un bilețel.

Pe de altă parte: de ce mesajul este dublu? N-a găsit litere să-l continue, în schimb a găsit litere să-l mai transmită o dată. Și-a zis că în felul acesta exclude posibilitatea să cred că sublinierile literelor sunt o simplă întâmplare: fiul casieritei care s-a fi jucat cu biletele, ori altceva asemănător.

Dar ce mă muncește cel mai mult e însăși continuarea mesajului. Ce a vrut să spună Pierre despre el însuși? Ce va... face? Va reveni? Va scrie? Astea mi se par verbele cele mai plauzibile. Cel mai drag verb îmi este, bineînțeles primul. Fără a-l deprecia nici pe al doilea. În fond, al doilea îl poate prevesti pe primul. După ce îmi va scrie, va și reveni. Într-adevăr, ce îl împiedică?

E, aici e buba. Probabil că ceva îl împiedică, din mo-

ment ce nici până acum nu mi-a dat un semn de viață. Faptul că nici Crâmpu nu m-a căutat mă pune și mai mult pe gânduri. Păi lui îi promisese că-l cooptează într-un spectacol al trupei noastre. Avea toate motivele să vie în capitală, să-l caute. Știu că Pierre mă avertizase de asta, rugându-mă să-l găzduiesc pe „omul-ciocan” vreo săptămână.

Pe orice parte întorc problema dispariției lui Pierre nu ajung la nici un rezultat. Nimic nu se leagă. Biletele de tren stau pe poliță ca un memento. Biletele mele, biletele lui. Mă gândesc la studioul Rândunica, la Cofetăria Rândunica, la familia Kantoris, la băiatul oligofren al Zamfirei, la zdrențărosul Napoleon și simt cum tăietura „nașterii” mele începe să pulseze dureros. Să mă furnice de parcă cineva m-ar fi cauterizat cu fierul roșu. Trăim oare întâmplările altora? Preluăm o încărcătură care nu ne aparține? Mă gândesc că Zamfirei nu-i păsa dacă prinde franțuzește sau nu. Principala pentru ea era să facă ceea ce făcuse și fratele ei. Atât. Că astfel îl înșela pe Pierre, asta nu mai avea nici o importanță. Iar copilul cine știe al cui era și ce secret ascundeau icnetele lui dezarticulate. Poți oare controla ceea ce se ascunde dincolo de cuvânt? Comportarea *normală* nu e o cortină trasă, la rându-i, peste atâtea frustrări? Atunci când știam arunca atât de frumos bilele eram altul decât acum? Sau doar *păream*? Ghemotocul acesta de care care se zbate înlăuntrul nostru – conștiință, eu, personalitate ori cum s-o mai numi el – poate fi convins să se comporte într-un anume fel, prestabilit? Ori nimeni nu știe ce este și cum va acționa?

N-am mai măturat curtea de-o săptămână. Nu i-am lăsat nici pe vecini s-o facă pentru mine. Stoichiță găliganul se simte cumva frustrat: de ce-l ignor? Uite așa mi-a căsunat: să las frunzele să acopere toată curtea. Să se usuce ori să putrezească-n voia lor, ca în pădure. Ceva îmi spune că nu trebuie să acționez. Să las totul să se desfășoare fără intervenția mea. Așa e mai ușor. Și mai sigur.

Vecinii mei se întreabă dacă nu cumva am înnebunit. Zâmbesc flatat de această ipoteză. Ce bine ar fi! Nebunia m-ar duce într-o altă lume. Ar fi mult mai ușor de suportat. Lucrul îngrozitor e că sunt silit să suport o lume fără sens și-n momentul în care eu nu mă mai supun ei, să fiu considerat nebun. Revolta e întotdeauna considerată irațională. Rațional e doar robotul, executantul, conformistul, oportunistul. Raționali sunt cei dispăruți, cei care nu mai fac obiectul niciunei investigații. Cei preluați de neant.

BAZINUL

Bedros Horasangian

Bazinul de înot are dimensiuni olimpice. E discret luminat, apa mereu schimbată, vestiarele sunt lună, iar dușurile au întotdeauna apă caldă. Nu vin pe acolo nici fel de nespălați ca să se hîrjonească și să discute afaceri în arăbește. Prin pereții de sticlă se vede și soarele cînd e să fie soare și frumos. Dacă plouă sau e ger instalațiile de încălzire funcționează perfect. Există și un pîlc de cîțiva mesteceni ce se profilează elegant pe gazonul verde veșnic udat. Parcarea e mare, paznicii voinici. Au și gaze lacrimogene la șold. Toate astea îți dau o stare bună. E bine și frumos acolo. La bazin.

Cornelia este o femeie măritată de 20 de ani. Fix pe 9 septembrie i-a împlinit. Nunta au făcut-o la Poiana Brașov, luna de miere în Creta. E limpede pentru toată lumea că asta se întîmplă după 1989. Soțul e medic stomatolog. Cu doctorat, carieră universitară, are și cabinet particular, ore la facultate, amantă la Spitalul Floreasca, un BMW Cherokee și mai nou, și-a luat și motocicletă. De ce? A vrut să-i arate unei studente că știe să conducă și el ca un coleg al ei și student al lui care o plimbă cu un Suzuki de 500 cmc. Îi cam place de ea, dar nu au depășit stadiul micului flirt. Mă rog, la facultățile cu multe fete nici n-ar fi mare scofală să se încurce pasager cu vreo studentă. Ar intra în fișa postului. Păi nu?

Da, este un bărbat bine. Sau cel puțin așa crede și se vede el. Cornelia nu are aceeași impresie. Faptul că e cam fustangiu și nu e om de casă o apasă foarte tare. Dar nu este esențial. L-a iubit. S-a obișnuit. Se acceptă așa cum sunt. Reciproc. Închid ochii și cum, necum, căsnicia

lor se poate considera una fericită. Mereu sunt dați ca exemplu de pereche exemplară.

Așa o fi, dar ea are insomnii.

De ce? Nu știe bine. Nu e bine. E ceva nou. Și nu prea. Poate nici nu mai doarme bine noaptea. Și să te doară și capul, e chiar supărător. Nu doar deranjant. Hm, vorbe, nu mai contează. Nu cuvintele contează, ci faptul că nu mai dormi și te doare capul. Noaptea devin un coșmar cînd nu poți să dormi bine. Deschizi fereastra să iei o gură de aer proaspăt, îți faci un ceai de sunătoare, te scoli, te culci, faci un duș, deschizi, televizorul, numai tîmpenii la orele astea mici, închizi, te gîndești, te plimbi prin trecut, să-ți faci o cafea, ar fi mai rău, eventual un pahar de vin negru, dar câte nu pot să-ți treacă prin cap cînd nu ai somn. Să te plimbi cu bicicleta? Noaptea? Exclus, cu aște incidente neplăcute. Nu, în nici un caz. Cu cine să vorbești la telefon cînd toată lumea doarme. Până la urmă, iei pastile. Te obișnuiești.

Oricît de tare ar străluci soarele, dimineața te doare capul, ca după o beție, dar cel puțin ai dormit câteva ore. Tot e ceva dacă ai și de lucru.

Cornelia lucrează la o multinațională. Două licențe – ASE și matematică, la fel ca senatorul ăla, cum îi zice, e albanez, sau machedon, mă rog - și un doctorat îi permit să ocupe un post de director executiv. Ceea ce e foarte onorant. Mai ales pentru o femeie. Mai ales în România. Plus că vine și te duce /aduce o mașină cu șofer. E pensionar, zice el, a lucrat pe la externe, nu are ochi albaștri, dar este extrem de politicoși și manierat. Da, doamnă director, în sus, sigur doamnă director

în jos, cum să nu-ți placă și să te simți bine. Ba tot el te mai ajută la cumpărături și cară bagajele în casă. Da, Corneliei îi place să se simtă mereu femeie. Iar cumpărăturile, ei da, ceea ce este o bucurie pentru ea, devine pentru soțul ei – are un nume frumos, Călin, să recunoaștem - care nu suportă plimbatul prin magazine, un calvar. Să vezi mutre la el, nici după vânzătoarele tinere nu are chef să se uite. Și ei, Corneliei, mai ales ceea ce ei îi place foarte tare, *window-shopping*. Adică să caște gura la vitrine. Cînd e să cumpere se decide rapid, pac, pac, pac. Bineînțeles că mare parte din produse achiziționate le duce înapoi cum e obiceiul în occident - a stat vreo trei ani în Germania și știe să fie înfipă atunci cînd e să demonstreze că e și ea un cetățean european vizavi de vânzătorii noștri care sunt extrem de neamabili, ce să mai vorbim, dar Cornelia știe să-i pună la punct. Dar necazul ei este în altă parte.

În bazin îți trec prin cap multe. Mai ales dacă instructorul i-a recomandat, ce recomandare, este obligație, obli-ga-to-riu, să faci 44 de bazine.

De ce nu 40 sau 45, nu știe.

Da.

Are insomnii și nu e în apele ei.

De vreun an. Nu are legătură cu soțul sau fata lor de la Roma.

Și atunci ce?

Ei, aici e mai delicat, nu poate spune chiar totul. Merge la bazin, dacă nu zilnic, măcar la două zile o dată. În general foarte de dimineață, ca să nu fie lume.

Face 44 de ture. La doua zile odată. Nu prea știe ce vrea de la ea, dar e ambițioasă, La la patruzecilea

bazin deja nu mai poate, dar strânge din dinți, ca atunci când voia să facă suta în 11, 8 secunde. Nu se lasă, ea, bunicii erau doar din Bucovina. Așa a ajuns și doctor în Economia Mondială, așa s-a măritat cu un fustan-giu care umbla după toate doar la ea nu se uita, și și-a propus să-l seducă și să-l ducă în fața altarului. I-a reușit. Dar i-a ieșit apoi și pe nas. Oho! De unde naiba au mai apărut și găliganii ăștia? N-o să mai aibă liniște cu atâția bărbați pe lângă ea. Râd ca proștii, niște puștani! Așa a făcut și un copil când medicii i-au zis că are probleme, dar dacă ea și-a pus în cap ceva i-a reușit. Acum vrea să doarmă și nu reușește.

Nu e simplu.

Și nici prea vesel. Dacă ai insomnii. Și ar mai fi ceva. Nimic nu-i prea mai iese, nimic. A început să ezite, să nu mai fie atât de sigură pe ea, parcă s-a muiat. Ei fir-ar al dracului de treabă!. Sigur că nu se vede, parcă a devenit mai arțăgoasă. Ceva nu e în ordine cu ea. Ce? Ar fi vrut să vorbească despre toate astea cu Călin, dar el nu are timp. Ba ar mai face și glume nesărate cu ea. „Ia-ți un amant, nu crezi că ar fi o idee bună...” I-ar râde în nas veșnic simpaticul Călin. A mai avut ea niște aventuri pasagere, dar nimic serios. Așa, de inimă. Nici timp și nici stare de așa ceva nu are. Ce-ar fi de făcut?

A rămas doar cu bazinul. Îi cam place de un vecin care e violonist în Orchestra Radio. Se întâlnesc uneori când se plimbă cu bicicleta. Și el are bicicletă și o nevastă gravidă. Se știu, se salută, au stat de câteva ori de vorbă. Banalități. Dar i-a făcut plăcere cum vorbește și zâmbește. E cam tânăr. Dar și ea se ține bine. Oare ce-ar zice Călin dacă m-aș încurca cu băiatul ăsta? Pur și simplu nu ar zice nimic. Ar râde. E prea ocupat. Și nu ar crede nimic decât dacă i-ar prinde eventual în pat. Asta da, ar ieși scandal, ar putea s-o și lovească, Călin are uneori ieșiri

violente. N-a uitat cum s-a bătut cu un tip mai voinic decât el, la o benzinărie. Se însera, era totul atât de frumos în jur. Cu soarele care apunea de-alungul șoselei. A sărit ea să nu-l omoare, Doamne ferește, pe dobitocul ăla, Călin a făcut judo când era student. E un bărbat mușchiulos și nici n-a făcut burtă ca toți ăștia trecuți de patruzeci de ani.

N-a dormit bine nici ieri noapte. Acum e în bazin și trage tare, mai are doar zece ture de făcut. Dar nu mai are putere parcă. Și au apărut și puștani ăștia, sportivi, se vede că sunt sportivi, baschetbaliști sau handbaliști ce-or fi, care mai de care mai înalt și frumos.

Ea e singura femeie din bazin. Se simte stingheră cu toate privirile ațintite asupra ei. Mai trage și ea câte un ochi după vreunul din ei – ea înoată doar bras, ceea ce îi permite să se mai uite și în jur și să nu își ude părul – ce înseamnă un corp tânăr. Sunt toți niște băieți frumoși. Se fac că n-o bagă în seamă, dar simte cum privirile lor n-o ignoră. Arată bine și la cât are ea peste 40, nici un pic de grăsime pe șolduri, sânii potriviți, costum de baie elegant ce mai, e o femeie bine. Dar și ăștia prea mulți pe capul ei, cine naiba i-o fi adus, n-a mai pățit așa ceva. Îi e cam jenă, asta e, nu se simte în apele ei cu atâtea priviri pe ea. Și nici noaptea n-a dormit bine. Mai are doar trei ture. Oare n-o fi greșit numărătoarea? O dor deja brațele, să facă puțin pluta, asta mai lipsea, nu se poate cu ăștia toți alături. Ei zîmbesc, ea se face că îi ignoră, dar zîmbește și ea. Nu mai poate, dar nu vrea să arate că nu mai poate. Un ultim, efort, uff, gata 44 de ture. Iese din bazin și își pune repede halatul alb de bumbac pe ea. Cordonul, da, uite și cordonul, se simte mai puțin vulnerabilă.

Culmea culmilor, a transpirat, oare de ce?

Surâde. Un prostovan înalt și cu

umerii lați râde și el lângă ea. E bine ca bărbat, ce mai, *falnic* ar fi spus bunicul Corneliei. Ea roșește puțin când își dă seama cum se uită la tânărul sportiv. Ea femeie. El bărbat.

„Înotați foarte bine, sunteți profesionistă... Atâtea bazine... nu e de colo...?” Cornelia surâde, surprinsă. „Oh, nu... Nu, am făcut doar puțin atletism la junioare... A trecut ceva timp de atunci...mai puțin de 11,8 pe sută nu am scos niciodată”.

Ea zâmbește. Prostovanul zâmbește și el. „Am făcut și eu atletism”, surâde prostovanul. Săritura în lungime, patru ani, tot la juniori. Apoi m-am apucat de volei. „Aha, ăștia sunt voleibaliști”, zice Cornelia, și astfel rezolvă una dintre nedumeririle acestei dimineți. De parcă dacă sportivii ar fi fost baschetbaliști sau handbaliști avea vreo importanță. Dar așa e ea, are *apetență* pentru exactitate. Ce cuvânt *apetență*, de unde naiba l-o fi luat? De la Călin, el vorbește în termeni din ăștia prețioși. Mă rog, e conferențiar. Și cu motocicletă, mereu îi vorbește de ea.

Fata lor e la Roma, contează mai puțin. Ceilalți băieți înoată, care încotro, nu e ca la armată. „La vedere băieți!”, strigă ea cu putere când dă să plece cu o voce puternică. Ce i-o fi venit? Așa cum face când pleacă de la birou și secretarele se ridică în picioare. Mereu le-a spus să nu se mai ridice, dar și-ai găsit. Acum un loc de muncă nu se găsește ușor. „Bună ziua, doamnă, sărumâna!”, îi răspunde încet prostovanul de lângă ea. Care o dezbracă și de halat și de costum de baie așa insistent cum privește.

Oare Călin de ce nu se mai uită astfel la ea?

Poate îi va veni o idee bună în timp ce va face un duș. Ce-o să fie cu viața ei?

Și cu insomniile astea.

Acum a uitat de ele.

La bazin e bine.

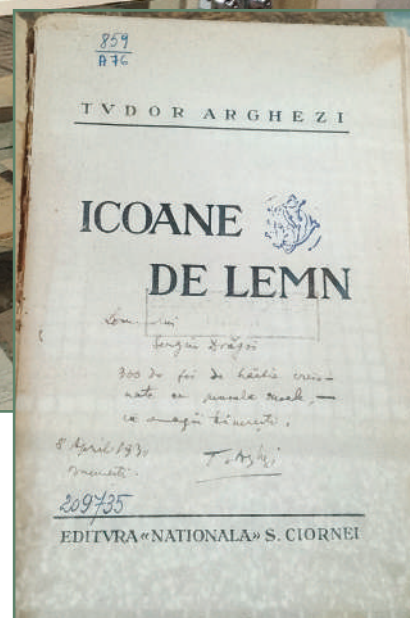

Autografe la „Nicolae Iorga”

La biblioteca „Nicolae Iorga”, în foaier, este deschisă o expoziție de autografe de patrimoniu, unde se pot vedea „foi de hârtie creionate cu pensula moale”, pe care le oferă Arghezi pe *Icoane de lemn*, dar și „sentimente literare/ zugrăvite pe catifea de hârtie”, din același volum, cu subtitlul „Din amintirile ierodiaconului Iosif” (Editura Națională S. Ciornei), la 31 martie 1930. Alături, un text încredințat în 1982 de „Bătrânul Stănescu”, „Bătrânului Stratan,/ această strategemă/ a respirații gură-n gură/ a înecatului cu patimă”, dar și personalitatea lui Camil Petrescu, autorul *Modalității estetice a teatrului* (1937, Fun-

dația pentru literatură și artă regele Carol II), care îi transmite volumul „Lui Mircea Eliade/ cu admirație pentru/ o adevărată și deci/ complexă personalitate,/ cu sentimentul unui/ frățesc destin”, la 12 ianuarie 1938. Un moment special înregistrează Nicolae Breban, autorul romanului *Francisca* (ediția a II-a revăzută, Editura pentru Literatură, 1967): „Cu emoție, pe prima/ filă a primei mele/ cărți, pentru cititorii/ bibliotecii «N. Iorga», Ploiești”, 4 martie 1976 (!). Alte autografe: Ion Minulescu, Radu Tudoran, Pop Simion, Eugen Simion.

În extramural, o expoziție cu valori editoriale din patrimoniul bibliotecii; date și reproduceri fotografice după: Titus Livius, *Ab urbe condita* (Veneția, 1520), Hieronymus Cardanus, *Proxenetă seu de prudentia civili*

liberi (cel mai vechi elzevir din colecția Bibliotecii, 1627), *Imperatorum Romanorum a Iulio Caesare ad Heraclium numismata aurea* (Anvers, 1627), *Cazania lui Varlaam* (1643), *Biblia de la București* (1688), *Biblia lui Samuil Micu-Klein Blaj*, 1795), *Descriptio Moldaviae* de Dimitrie Cantemir (Leipzig, 1771), *Magazin istoric pentru Dacia* (editat de August Treboniu Laurian și N. Bălcescu, 1845-1848), *Physiologie du Gôût* de Brillat Savarin (Paris, jumătatea sec. XIX), *Decameron*ului Boccaccio (ediție franceză, 1934) (D.G.)

Tabăra de creație literară „Ion Stratan”

Între 19-22 octombrie 2023 se va desfășura cea de-a treia ediție a Taberei de Creație literară „Ion Stratan”, în organizarea Casei de Cultură „I.L. Caragiale” a municipiului Ploiești; au confirmat

participarea poeta Daniela Crăsnaru, poeta și actrița Ioana Diaconescu, poeta Liliana Ursu și poetul Ion Tudor Iovian; rolul de comisar al taberei va fi îndeplinit de prof. Niculina Bercea.

MagiCCarpets 2023

A șasea ediție a rezidenței artistice audiovizuale găzduite de Fundația Culturală META la Slon s-a desfășurat în perioada 10 august – 7 septembrie 2023, în cadrul platformei internaționale MagiCCarpets, cofinanțată de programul Europa Creativă al Uniunii Europene.

Platforma MagiCCarpets reunește 21 de organizații culturale europene, coordonate de Kaunas Biennial (Lituania), ce oferă artiștilor emergenți oportunitatea de a explora zone mai puțin cunoscute și de a crea, împreună cu comunitățile locale, noi opere care să valorifice particularitățile și tradițiile regionale. Membri: Dyalog Derneği (Istanbul / Turcia), Folkestone Fringe (Folkestone / Marea Britanie), IdeiasEmergentes - Produção Cultural, CRL (Porto (Guimarães) / Portugalia), Jam Factory Art Centre (Lviv / Ucraina), LAB 852 d.o.o. (Zagreb / Croația), Latitudo Art Projects (Roma / Italia), Fundația Culturală META (București (Slon) / România), New Theatre Institute of Latvia (Riga / Letonia), Novo Kulturno Naselje (Novi Sad / Serbia), Openspace.Innsbruck (Innsbruck / Austria), Tbilisi Photo Festival (Tbilisi / Georgia), Trempo (Nantes / Franța), Wrocław Institute of Culture (Wrocław / Polonia), Tartu 2024 (Tartu / Estonia), OPENART (Örebro / Suedia),

UnfinishedArtSpace (Gzira / Malta).

În România, proiectul MagiCCarpets este organizat și găzduit de Fundația Culturală META prin META Cinema din 2018.

Satul Slon (în apropiere de Vălenii de Munte) a fost locul unde artiștii selectați de curatorul Raluca-Elena Doroftei au avut tema „tehnicele multimedia (audio-video) și modul în care tehnologia interacționează cu realitatea rurală”; au participat cu multimedia (în special video și acustice) grupul La Nouvelle Panique (Franța), format din Gaspard Hoël (muzician și videograf) și Jonathan Poulet (muzician și artist de sunet), Ștefania Becheanu (artist român stabilit la Paris) și Andrei Predescu (România).

(<https://www.metacult.ro/metacult/magiccarpets>)

Cenaclul „I.L.Caragiale”. Literatura română în diaspora

Cenaclul „I.L.Caragiale” s-a întors, la întâlnirea din septembrie 2023, la Filarmonica „Paul Constantinescu”. Tema abordată a fost una generoasă și anume „Literatura română în diaspora”.

În prima parte a Cenaclului a fost prezentă scriitoarea Ileana Pascu (născută la Ocnița, jud. Dâmbovița), care ne-a împărtășit din experiența de 15 ani acumulată, în perioada în care a locuit și a scris în Spania. Având în vedere că România se află într-un top al migrației pe locul doi după Siria, avem de-a face cu un adevărat fenomen. Au fost amintiți și scriitorii români (care creează în Spania): Gelu Vlașin, Laura Cătălina Juverdeanu, Ovidiu Cornilă, Vasile Eugen Barz și Ciprian Apetrei.

Aceeași temă a fost abordată și în

partea a doua a Cenaclului, subiectul fiind „atacat” de triada culturii prahovene adică de domnii Christian Crăciun, Florin Dochia și Traian Lazăr. Parerile au fost tranșante și dureros de actuale. Profesorul Crăciun opina că „singura șansă de refacere este diaspora ca și în cazul evreilor”. Interesant a fost și punctul de vedere al domnului Florin Dochia care a insistat că „Biserica păstrează și salvează conștiința națională și identitară.” Profesorul Traian Lazăr a insistat de asemenea că „normalizarea relației cu românii, din diaspora, trebuie adaptată realităților actuale prin măsuri con-

crete din partea guvernului.”

Nu au lipsit nici rubricile permanente ale Cenaclului. La rubrica „Ultima creație” au recitat poezii Ramona Muller, Luminița Bratu, Așer Negoii și Nelson Ciotoi. Cronica de film „Cinefilonul” a fost prezentată de Mihai Ioachimescu, iar „11 minute de istorie” au fost susținute de dna profesoară Carmen Băjenaru. Au participat la discuții și au avut intervenții interesante Marian Zmaranda, Leonida Chifu, Florin Manole, Alice Neculea și Gabriela Petri.

Partea finală a constituit-o dialogul live, cu Suedia, acolo unde activează și lucrează doamna profesoară Daniela Ioniță, membră a Cenaclului „I.L.Caragiale”. S-a pus accentul pe respectul față de tradițiile și cultura țărilor de adopție, fără a știrbi identitatea națională. (M.I.)

Domeniul Regal Peleş în contextul relațiilor dintre Casa Regală și județul Prahova

Codruț Constantinescu

La 20 septembrie 2023, la Biblioteca Centrală Universitară „Carol I”, sub auspiciile Familiei Regale a României, s-a desfășurat conferința internațională *Patrimoniul cultural, natural și construit la 150 de ani de la proiectarea Castelului Peleş*, organizată de Asociația pentru Patrimoniul Regal Peleş (A.P.R.P.). S-a intonat Imnul Regal la sosirea ASR Principele Radu al României, care a transmis un Mesaj. Au ținut alocuțiuni și comunicări președintele A.P.R.P., prof. univ. dr. arh. Augustin Ioan, Raluca Turcan, Ministrul Culturii, și Codruț Constantinescu, consilier pentru afaceri europene, Instituția Prefectului, jud. Prahova, a cărui comunicare o reproducem în acest număr din *ATTITUDINI*.

O evidență se impune – în calitatea sa de reprezentant al Guvernului în teritoriu și de conducător al administrației județene, prefectul antebelic și interbelic a avut numeroase legături cu Casa Regală a României. Domeniul Peleş a apărut și s-a dezvoltat în trecut, așa cum se întâmplă și acum, într-o strânsă conexiune, chiar simbioză cu județul Prahova. Comunitatea noastră a fost extrem de mândră de alegerea Regelui Carol I, legăturile între cele două părți fiind temeinice și de durată, atât în perioa-

da glorioasă a Regatului cât și după 1989. Doi regi au murit în Prahova, doi s-au născut.

Să nu uităm că Theodor Văcărescu, Mareșalul Palatului, cel care a supervizat construcția Palatului Peleş, a fost printre altele și prefect al județului Prahova în perioada 1866-67, el fiind cel care l-a însoțit pe tânărul principe în prima călătorie pe care Carol I a întreprins-o în județul Prahova și care a fost decisivă în durabila legătură între Carol și Prahova și prahoveni.¹ Din *Memoriile* lui Carol I aflăm că a vizitat pentru prima oară județul Prahova încă în vara anului 1866. La 21 iulie, sătul probabil de căldura infernală din București, a pornit spre munți. Primul popas l-a făcut la Târgoviște, unde a rămas doar o noapte. Pe drumuri desfundate a ajuns în Prahova, unde a fost întâmpi-

nat de cârmuitorii locali, prefectul Theodor Văcărescu și președintele Consiliului General/ Județean, boierul Gheorghe Grigore Cantacuzino. Din Ploiești a ajuns la Băicoi, trecând apoi prin Telega, unde a fost oripilat de condițiile grele pe care le aveau ocașii, Câmpina, Comarnic, ajungând la Sinaia. Inundațiile din 1865 stricaseră multe poduri de piatră astfel încât drumul trecea adesea prin albia râului Prahova. După cum bine se știe, la început Carol I a fost găzduit în chiliile Mănăstirii Sinaia. În vara anului 1866, după un scurt serviciu religios în biserică, Prințului i s-a servit și cina: mămăligă, păstrăv și pui.

În amintirea primei vizite a Prințului, autoritățile județene aveau să ridice în satul Melicești, din Telega, o cruce, care se mai păstrează miraculos. Pe ea încă se mai poate citi: „A-

ceastă sacră Cruce s-a ridicat spre menirea fericitei călătorii a Măriei sale Domnului Românilor Carol I, Principe de Hohenzollern, prin județu Prahova și a trecerii înălțimei sale peste acestu piscu de la Milicești în anul 1866 mergînd de la Telega”. Pe partea opusă, se poate citi: „Consiliul General al Județului Prahova, în ședința sa din 12 Novembre anul 1866, a hotărâtu în unanimitate a ridica acest monument în onoarea domnului României Carol I, dreptu semn de credință ce are pentru prea iubitul seu Domnitor întregul județu Prahova, fiind președinte al Consiliului General de Prahova George Grigore Cantacuzino, și prefect al Județului Prahova, Theodor Constantin Văcărescu. Sculptor Paul Focșeneanu”².

Mult mai puțin cunoscut este faptul că și Castelul Peleş a fost construit în bună măsură din materiale găsite pe plan local, județul fiind bogat în materiale de construcție.³ În ziua de 15 octombrie 1873, Carol a discutat pe teren împreună cu colaboratorii săi Stoher și Basset (cel ale cărui memorii au fost publicate recent la Editura Humanitas și care practic și-a dedicat întreaga viață Dinastiei) și a primit un raport care menționa că piatra, lemnul, varul, nisipul și pământul galben pentru cărămidă se găseau din abundență pe moșiile lui, recent cumpărate, iar în apropiere, pe Valea Doftanei, la Lunca Mare și Brebu se găsea o rocă asemănătoare cu marmura. S-au amenajat cuptoare de ars var, circulare pentru tăiat lemnul, acționate de apa râului Prahova, cărămidării, depozite de materiale, ateliere de prelucrat marmură și metal. Automat, a apărut un mic sat de barăci, care erau locuințele muncitorilor și familiilor lor. Dacă personalul superior a fost angajat din Europa, este clar că forța de muncă necalificată provenea în mare măsură din Prahova. Exact invers cum a fost prezentat de către propaganda co-

munista, Carol I și-a investit banii personali așa cum o arată și cercetări recente⁴ în partea superioară a Văii Prahova (inclusiv renta viagera de 50.000 de franci aur oferită încă de la majorat de către tatăl său, Carol Anton, sau sumele din lista civila pentru membrii familiei domnitoare), contribuind de o manieră substanțială la dezvoltarea unui ținut muntos, care înainte de venirea lui era frumos și greu accesibil, dar complet subdezvoltat din punct de vedere economic. Practic, Valea Prahovei nu avea să mai fi niciodată la fel după lunga și benefica domnie a lui Carol I.

Odată cu dezvoltarea industrială a județului, și autoritățile prahovene au fost în măsura să sprijine Casa Regală în diverse momente mai puțin vizibile. Autoritățile județene au fost apoi implicate în marea majoritate a activităților protocolare ce aveau loc la Domeniul Peleş. Oferim doar două exemple:

(1) În luna septembrie 1884 avea loc în județul Prahova un eveniment special – vizita moștenitorului Imperiului Austro-Ungar (până în 1867 Imperiul Habsburgic), arhiducele Rudolf, împreună cu principesa Ștefania a Belgiei, la invitația regelui Carol I. Prefectul Furduescu a luat parte la aceste evenimente și a organizat vânatoarea arhiducelui moștenitor Rudolf, mobilizând 200 de hăițași. Alaiul a plecat la vânatoare de urși la Poiana Țapului. Spre deosebire de acum, urșii de atunci erau mai fricoși, căci „din cauza însă a artificielor de joi seara, toți urșii fugiseră din munți”. Vânatoarea a fost un eșec⁵.

(2) În iulie 1931 avea loc la Sinaia un eveniment deosebit pentru Monarhie și țară, căsătoria principesei Ileana, cea mai mică fiica a Regelui Ferdinand și Reginei Maria (născută în 1909) cu arhiducele Anton de Habsburg. La 28 iulie avea loc la Peleş, la ora 8.30 seara, un dineu de gală la care erau invitate 101 personalități politice, aristocratice, din înalta ad-

ministrație a statului român, inclusiv prefectul de Prahova, eroicul general Teutu, perfect iorghist (1931-32). Doamna Munteanu-Râmnic în numele județului Prahova oferea tinerilor căsătorii „un serviciu de aur în stil bizantin”⁶.

Impactul prezenței Casei Regale în județul Prahova a fost unul major și poate fi regăsit în documentele de arhivă aparent banale, nu neapărat ale unor personalități politice de prim rang. La 14 septembrie 1907 un anume inspector-comunal Zottu raporta Prefecturii Prahova cu conștiinciozitate despre starea plaiului Prahova, „considerat cel mai frumos din țară apoi este în același timp și bogat”, în care sublinia puterea exemplului dat de Regele Carol I: „nu putem să nu constatăm că fără nobilele exemple date de Majestatea Sa regele Carol I, fără imboldul la muncă și economie dat de el, locuitorii ar fi fost și azi modeștii muntelui de eri, iar nu oameni cu o stare materială și morală demnă de invidiat”⁷. Parcul de 20 de hectare din jurul Castelului Peleş, minunat și cu greu amenajat, având în vedere terenul montan accidentat, a reprezentat un punct de atracție pentru contemporanii Regelui Carol I, Sinaia devenind încă de atunci un punct de interes pentru turiștii curioși din Vechiul Regat, iar după 1918 pentru basarabeni, bucovinenii și ardelenii care l-au vizitat, o bună parte din costurile cu cazare și cu masa fiind suportate chiar de Prefectura Prahova, așa cum o dovedesc documentele de arhivă. Spre deosebire de dictatorii comuniști care, fiindu-le frică de propriul popor, s-au baricadat în reședințele lor, superpăzite de aparatul represiv al Securității, în Parcul Peleş accesul era liber turiștilor/ vilegiaturiştilor, cum erau desemnați atunci, parcul nefiind înconjurat cu garduri. Publicul avea acces și la numeroasele bănci de odihnă, care erau reparate în fiecare an pe cheltuiala regelui, pentru că turiștii le mai și deteriorau.

Menționăm un ultim episod al prezenței Casei Regale în județ, așa cum rezultă el din documentele Fondului Prefectura Prahova. În contextul loviturii de stat din 30 decembrie 1947, prefectul comunist de Prahova era somat de Guvernul comunist să inventarieze proprietățile Casei Regale din Prahova și să se asigure că nu dispărea nimic de pe ele. Prefectul comunist era amenințat că răspunde cu capul de *conservarea integrală a a-*

cestor bunuri. Imediat după proclamarea Republicii Populare autoritățile comuniste transmiteau în teritoriu obligația de a fie distruse toate însemnele regale, de peste tot.⁸ Meschine fiind, solicitau ca ramele tablourilor să fie păstrate. Trebuiau umplute cu mulți Stalini. Nu poate decât să ne bucure faptul că întregul efort al acestora timp de aproape o jumătate de secol de mistificare, distorsionare, viciere și cruntă pedepsire a

celor care au avut curajul să contracize propaganda comunistă, a eșuat, iar adevărul istoric despre rolul benefic pe care l-a avut Casa Regală în dezvoltarea României și, implicit, a județului Prahova a putut ieși la iveală. Și, de asemenea, că și în prezent Domeniul Regal Peleş continuă să inspire și să atragă turiști din întreaga lume, ducând mai departe imaginea și moștenirea creatorului său, Regele Carol I.

Note:

1 Mai multe informații apar și în Tudor Vișan-Miu, *Mareșalii Palatului. Demnitari ai Curții regilor României, 1866-1947*, Editura Corint, București, 2022, p. 62.

2 Mihai Apostol, *Dicționar istoric al județului Prahova*, Editura Ploiești Mileniul III, 2004, p. 296.

3 Daniel Alin Ciupală, *Peleşul, simbolul regalității*, Editura *DetectivLiterar*, București, 2018, p. 254.

4 Dorin Stănescu, *Șampania regilor. O istorie a primei fabrici de șampanie din România, Pivnițele Rhein&Cie (1892-2022)*, Editura Polirom, Iași, 304 pagini, 2022.

5 În *Tribuna Sibiului*, nr. 124, 1884.

6 În *Universul*, nr. 198, 27 iulie 1931.

7 SJAN Prahova Fond Prefectura Prahova, Dosar 168/1907: *Ordine, rapoarte, tablouri și adrese referitoare la înaintarea situațiilor ad-tine, culturale și economice a comunelor, starea sanitară a comunelor etc.*

8 SJAN Prahova, Fond Prefectura Prahova, Dosar 128/1947: *Abdicare, jurăminte, bunurile Familiei Regale.*

Trecerea generalului Kiseleff prin Vălenii de Munte

Alexandru Ionuț Cruțeru

Printre dosarele de interes științific se păstrează la Arhivele Statului din Ploiești numărul și Dos. 54/1833, având următoarea descriere: „Venirea Excelenței sale și dregerea drumurilor”¹. Am avut curiozitatea să răsfoiesc filele sale pentru a mă lămurii despre ce Excelență era vorba în documentele cu litere chirilice. Actele provenite de la Ocârmuirea județului Saac prezintă faptele premergătoare unui eveniment care mobilizase toate resursele autorităților centrale și locale: trecerea generalului Pavel Kiseleff prin județul Săcuieni, în vara anului 1833. Era începutul modernizării celor două principate, Moldova și Țara Românească, sub conducerea administrației ruse, iar cunoașterea realităților din teren constituia o condiție esențială pentru atingerea obiectivelor pe plan, administrativ, politic și cultural. În acest context au avut loc mai multe vizite ale generalului Kiseleff prin orașele din țară. Așadar, după ce cu un an înainte cercetase îndeaproape județul Prahova și zăbovisse la Ploiești - unde își e prima se nemulțumirea cu privire la aspectul orașului și starea drumurilor -, părintele Regulamentelor Organice își propusese să cunoască înde-

aproape județul vecin. Tensiunea era cu atât mai apăsătoare în stadiul pregătirilor cu cât, în județul Săcuieni lucrurile nu stăteau mai bine decât în Prahova. Din acest motiv, înainte cu câteva luni de vizită, Marea Vornicie a dispus ca drumurile pe care Excelența sa urma să călătorească să fie „cercetate”, adică verificate, și reparate unde va fi cazul. Intrarea alaiului avea să se facă dinspre județul Buzău, cu direcția Slănic, via Vălenii de Munte. Chiar dacă la acea vreme orașul Vălenii de Munte nu mai îndeplinea de multcalitatea dereședința județului Săcuieni, el continua să fie cel mai frumos și apreciat în materie de ospitalitate. În plus era vamă și stație de poștă pe drumul Brașovului. Așadar, nu este deloc surprinzătoare indicația Vorniciei ca alaiul să conăcească aici iar nu la Bucov, târg amplasat prea departe de punctele de interes ale Excelenței sale. Condițiile de odihnă urmau a fi asigurate la Vălenii de Munte de către persoanele cele mai alese ale orașului. Mai întâi însă, locuințele trebuiau „pregătite, curățite, spoite și movilarisite, cât se va putea mai bine”. Iată casele ce urmau să primească oaspeții din alai în data de 5 iunie 1833, la Vălenii de Munte: casa medelnicerului Mârzea, aflată aproape de Mănăstire; casa lui Kir Costea; casa preotului Popa Costache; casa pol-

Casa medelnicerului Mârzea din Vălenii de Munte

Imaginea provine din broșura intitulată „Mănăstirea din Valenii de Munte” publicată de N. Iorga în 1925

covnicului Panca² (actualul Muzeu Nicolae Iorga); casa logofătului Ioniță; casa logofătului Matache Drăgusianeanu; casa polcovnicului Soare Pițoiu. Guvernatorul urma să înnopteze în casa medelnicerului Mârzea din centrul orașului, unde funcționa și un han. Este vrednic de precizat că această locuință boierească, înzestrată cu un frumos cerdac, era încă în picioare la începutul secolului XX, iar Nicolae Iorga a aflat-o într-o stare avansată de degradare. Cine era acest Mârzea căruia i s-a oferit cinstea să-l găzduiască pe Kiseleff în locuința sa? Nu se știe dacă cei doi se cunoșteau dinainte. În tot cazul, oameni de încredere din anturajul lui Kiseleff, precum Alecu Filipescu din Drajna de Jos, puteau să-l recomande oricând pe Mârzea. În anul 1833, Alexandru Filipescu făcea parte din „Comitetul local de inspecție al școlii publice” în cadrul căreia, printre cei orânduși ca membri ai acestui comitet se număra și medelnicerul Mârzea. Medelnicerul Mârzea (n. 1784-?) din Vălenii de Munte era ginerele lui Moise Polcovnicul și a deținut pentru o vreme funcția de vătaf al plaiului Teleajen, iar mai apoi pe cea de subcârmuitor al aceleiași diviziuni administrative. Catagrafia oficială de toți boierii Țării Românești din 1829 ni-l prezintă având 2 moșii ca de 300 stânjeni de munte, 3 vii ca de 60 pogoane, 150 cai, 40 vite cu coarne, 40 stupi, o moară, 2 robi, 2000 pruni, o zalhana cu 4 ca-

zane. Însă Mârzea nu era doar unul dintre cei mai înstăriți vălenari ci și printre cei mai mari binefăcători. În vechea pictură executată de zugravul Nicolae din Enos (astăzi dispărută) la biserica Mănăstirii Vălenii, Mârzea era înfățișat în rândul noilor ctitori, ca unul ce contribuise la refacerea acesteia după cutremurul devastator din 1802.

El va rămâne și după aceea protectorul așezământului religios, fiind persoana care a dispus deschiderea școlii publice în chiliile mănăstirii. Mai târziu, în 1839, tot Mârzea își asuma refacerea turnului clopotniță al mănăstirii, care se surpase din cauza cutremurului petrecut un an mai devreme. Întorcându-ne la vizita lui Kiseleff la Vălenii de Munte, nu știm unde au tras celelalte nume sonore din alai, cum ar fi prințul Galițin, aga Iancu Filipescu sau boierul Costache Cornescu. Nu știm nici cât timp a petrecut delegația la Vălenii de Munte și nici în ce mod s-a delectat. Cert este că pentru continuarea călătoriei prin județul Săcuieni, autoritățile au mobilizat un efectiv de 78 de cai. Fiecare caleașcă din cele 8 importante, prevăzute în protocol, era trasă de câte opt cai. Din păcate, deznodământul vizitei oficiale a generalului Kiseleff la Vălenii de Munte și Slănic rămâne necunoscut. Chiar și așa, evenimentul rămâne de referință, adăugându-se la istoria bogată a acestor locuri.

Note:

¹ Precizăm că materialul nu mai fusese solicitat până la data cercetării noastre, respectiv, 9 iunie 2016.

² Tot în anul 1833, casa polcovnicului Panca l-a găzduit pe consulul englez E. Blutte.

UVAR – SĂLBĂTICII FOLOSITOARE

Magda Răduță

În 1932, după *Nunta domniței Ruxandra*, care apare la începutul anului, Sadoveanu publică un roman aproape uitat azi: *Uvar*. Rar reeditat după apariție, are totuși trei ediții înainte de Al Doilea Război (cea de-a treia, chiar în 1944), toate – în volum individual, și este inclus în penultimul volum, al 21-lea (1970), al seriei de *Opere* începute la ESPLA în 1954 și sfârșite la Minerva, în 1973. „Lipit” în vol. 21 de *Păuna-mică* și de *44 de zile în Bulgaria*, circulă apoi, într-o ediție apărută tot la Minerva (îngrijită de Constantin Mitru și cu prefață de Gabriel Dimisianu, 1979) împreună cu *Demonul tinereții*, text din 1928. Aparițiile alături de alte titluri din edițiile succesive nu-s explicabile așadar nici cronologic, dar nici tematic: cum se știe, *Păuna-mică* e una dintre prozele realist-socialiste ale lui Sadoveanu, *44 de zile...* e un memorial din războiul balcanic, iar *Demonul tinereții* e o poveste cu un călugăr, fost medicinist, ce-și reamintește un *chagrin d'amour* din viața de dinaintea intrării în mănăstire. *Uvar* e o alcătuire foarte greu de clasat, pe care lecturile exegeților, deloc îngăduitoare, nu se ostensc deloc s-o scoată din umbră. G. Călinescu pare s-o fi condamnat definitiv, cu un verdict de „epic superficial” (p. 628 din *Istoria literaturii române*, ediția Piru) și cu un rezumat casant, care, dacă e să ne jucăm anacronic, nu i-ar fi dat cărții nici jumătate de steluță pe *Goodreads*: „Din armata rusă în retragere rămâne un iacut. Un naturalist, în discordie cu nevasta, are răgaz, ajutat de un prieten rus, să descopere că *Uvar* al lui e urmașul unui *Uvar* care scrisese despre ai săi. Raportul acela alcătuiește miezul

cărții” (*ibid.*). Pentru istoriile literare următoare, *Uvar* nu există, când există, decât ca element suplimentar în enumerări ale simbiozei om-natură, alături de *Împărăția apelor*, *Ochi de urs* sau *Ostrovul lupilor* (în articolul lui Ov. S. Crohmălniceanu din *Dicționarul general al literaturii române*, 2007, p. 12).

Tot într-un fel de serie enumerativă e inclus micul roman și de către G. Călinescu; ar mai face parte din serie, după el, *Olanda* și *Cuibul inva-*

ziilor, „relații” (adică relatări) de călătorie cu centru de interes geografic și cinegetic („natura catagrafiată [în care] scriitorul caută sălbăticiunile”). *Uvar* ar fi, așadar, plasat într-o „Șciție atemporală”. Îl pune, din acest rezon, și alături de romanul de peste doi ani, *Noaptea de Sânziene*, tot cu o judecată ce nu prevestește nimic bun („romantul» e tot atât de inexistent”) și cu păstrarea interesului pentru cartografieri de întinderi străine: „Scriitorul continuă a analiza [în ro-

manul din 1935] conceptul unei Sciții absolute, a unei Sciții mai degrabă decât al unei Geții, fiindcă golul înfățișat de Moldova e o porțiune din enormul gol asiatic și fondul etnic plutește în indeterminație” (*ibid.*).

Nimic indeterminat în *Uvar*. Rezumatul neiertător al lui G. Călinescu e, firește, corect: în cele 246 de pagini (atât are romanul în ediția a doua, 1934, de la Cartea Românească, din care urmează să cităm), cel mai mult e, într-adevăr, vorba de un iacut rămas într-un sat moldovenesc, Roznov, în gospodăria a doi bătrâni, părinții naturalistului (profesor doctor la Universitatea din Iași) Iacob Melinte. Numele lui, dat mai degrabă pe ghicite de cei care-l adăpostesc, e *Uvar*; mișcat că bătrânii îl îngroapă creștinește pe un ofițer țarist împușcat în spate de soldații lui, în plină retragere a trupelor tulburate de Revoluția din Octombrie, rămâne în sat și se dovedește repede priceput la îngrijitul vitelor, la vânatoare și la pescuit. Îl însoțește pe profesorul Melinte la Pârâul Neru, unde naturalistul colecționează mostre de faună și floră într-un laborator improvizat pe malul lacului. *Uvar* face parte din numeroasa familie a eroilor sadovenieni care înțeleg mai mult și mai adânc din mișcările vaste ale naturii decât toți savanții antrenați conștiincios în laboratoare și universități – așa sunt Peceneaga din *Noaptea de Sânziene*, pustnicul cel bătrân care-l instruieste pe profesorul Stamatin din *Creanga de Aur*, moș Leonte zodierul, Ambrozie din *Paștile Blajinilor*, la moartea căruia se tulbură animalele la zeci de poște distanță, și chiar argatul Mitrea cel buhos, ce-i cere Vitoriei tohoarcă și opinci după ce vede cum zboară dumbrăvencile spre soare, căci „de-acuma vine iarna”.

Ce-l deosebește pe *Uvar* de toți ceilalți e că, în cazul lui, Sadoveanu nu se mai ascunde în portretizări de autohtoni și face foarte transparent modelul: el e bunul sălbatic desăvârșit, huronul lui Voltaire în concentrație pură, inofensiv și vulnerabil la

început, dar din ce în ce mai hotărât și mai loial, *in sync* perfect cu ritmurile naturii și învățându-i pe cei deja pervertiți de pozitivismele modernității cum să revină la traiul cel adevărat. E auxiliarul de viață ideal pentru profesorul de științe naturale: „E adevărat că, îndată ce am adus pe Asiatic, m-am simțit bine și mulțumit. Mai ales în conducerea luntrii se dovedește meșter, iar pescuitul n-are pentru el nicio taină. Scoate din iaz ce vreau: pește pentru mine și material pentru laborator. [...] Toate le face în tăcere și cu liniște. E un om neprețuit” (ed. cit., p. 112-113).

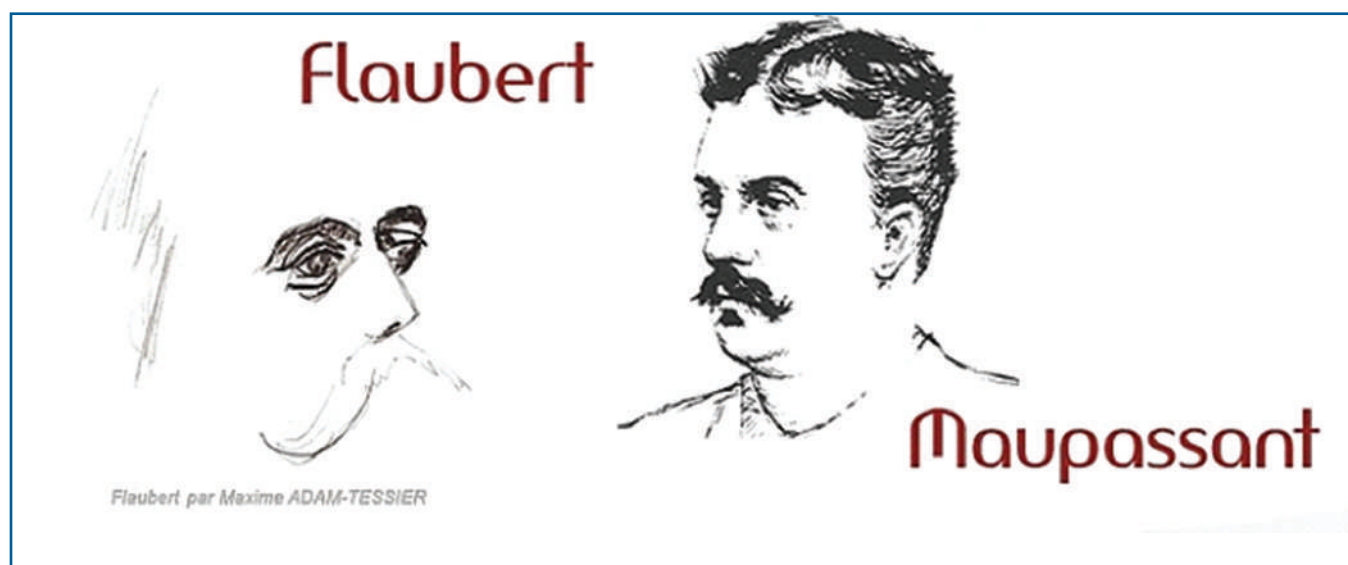
Neprețuit e și fiindcă scoate lupii din vizuini drept în bătaia pustii, se înțelege din priviri cu animalele, cară lăzi de cărți și le așază frumos, fără să deschidă vreuna, dar, poate la fel de important, fiindcă se dovedește util în căsnicia cu dificultăți a profesorului. Modernitatea are, în *Uvar*, chip de femeie: Eufrosina, soția tânără și urbanizată în toate, de la rochie până la obiceiul ceaiului de la *five o'clock*, ritual detestat de profesorul care, înainte de a fi doctor în științe la Berlin, e și rămâne fiul dascălului Ion de la Roznov. Portretul Eufrosinei, „puțintică la trup” și fără copii, e amestec amar de vechi sămănătorism sadovenian și de *Momente* caragialiene: „Găsea în el tot mai multă aprobare și justificare a actului pe care-l săvârșise și a pedepsei pe care o administrase boieroaicei. Mai mult parvenită decât boieroaică. Nu se putea lipsi de rochie scurtă de *five o'clock*. Ba găsisse cu cale să se și tundă” (ed. cit., p. 70). Tânăra („de douăzeci și opt de ani, adică șase ani mai puțin decât profesorul”) evită vizitele în satul socrilor, bea ceaiul cu alai de cucoane și are o antipatie olfactivă față de *Uvar*: „Îl am gata și pentru soția mea, când ar vrea să mă amenințe cu musafiri și vizite prelungite. I-l înfățișez. Număidecât strâmbă din nas și se duce” (ed. cit., p. 118).

Dar *Uvar* e și cel care salvează de divorț mariajul soților Melinte – nu

direct, ci prin intermediul unei jurnal de călătorie al unui înaintaș cu același nume, jurnal cu un corespondent real: în 1851, Otto von Böttlingk include în tratatul *Über die Sprache der Jakuten* memoriile unui anume Uvarovskij, funcționar în administrația țaristă ajuns în îndepărtata lacuție. Sadoveanu prelucrează memoriile, dându-le forma unei epistole adresate de *Uvar* cel bătrân chiar lui von Böttlingk, și, de-a lungul unui întins capitol (VII), exersează scriitura de jurnal de călătorie. Descrierile sunt tot în inconfundabil stil Sadoveanu, firește, dar se schimbă ceva esențial: e aici o natură sălbatică și rea, inamică până la a deveni ucigătoare, și nu mai încapă nimic despre comuniunea om-natură, despre ritmuri comune și despre admirații fără glas în fața măreției naturale. E despre supraviețuire, nu despre peisaj, iar călătorul nu mai e strivit de frumusețea gigantică, neatinsă, a elementelor, ci, la propriu, de sălbăticie: „Călăuzii au umblat căutând trei zile prin viscol de zloată. Locul de popas se prefăcuse în mlaștină; provizii nu mai aveam. În ziua a patra, oamenii s-au întors cu șase reni. Pe ceilalți nu i-au mai putut găsi. Am pornit cu mare greutate, după ce ne-am chinuit multe ceasuri ca să dezghețăm cortul, pe care se prinsese polei de trei degete grosime” (ed. cit., p. 174).

Surprinzător este că exact această relatare va repara o căsnicie: profesorul de științe naturale plănuiește să o facă obiectul unei conferințe și îi povestește despre ea soției, romantic și liric, la o plimbare cu barca. Scena finală, în care femeia e sedusă de pasiunea cu care profesorul vorbește despre întinderile sălbatice, are grația unui kitsch duios („ea își plecă fruntea, urmărind lângă tâmpla lui, în aer și în ape, minunile eternului zeu al vieții”, p. 246).

Și poate această stridentă a alăturărilor – sălbăticiei neîmblânzite lângă gesturi tandre – face încă din *Uvar* un roman sadovenian greu de clasat.

Amis de Flaubert et de Maupassant, un exemple de asociație literară franceză

Diana Rînciog

De mulți ani deja admir o comunitate literară din Franța, care are sediul în Rouen (Hôtel des sociétés savantes, 190 rue Beauvoisine). Asociația poartă numele celor doi mari scriitori pe care i-a dat literaturii franceze și mondiale acest oraș din Normandia.

Membrii comunității literare sunt extrem de activi și programul oferit este atrăgător în fiecare an, acest lucru datorându-se mai ales domnului profesor onorific Yvan Leclerc de la Universitatea din Rouen (reputat specialist flaubertian, coordonator al multor teze de doctorat în domeniu), cu toții susținând evenimentele dedicate scriitorilor emblematici pentru Normandia. Există, așadar, numeroase propuneri de lectură publică, dezbateri, co-

locvii (două pe an), călătorii literare pe urmele lui Flaubert și Maupassant, piese de teatru originale, puse în scenă de către membrii asociației (am avut norocul să asist la o astfel de reprezentație, găzduită de Muzeul Flaubert, în anul 2016, cand am participat la un colocviu internațional despre primele traduceri din opera romancierului francez.

De asemenea, societatea are ca scop să facă din ce în ce mai cunoscute Pavilionul Croisset, Muzeul Flaubert, să creeze un centru de documentare specializată, pornind de la fondul Flaubert-Maupassant al Bibliotecii municipale. Toate aceste acțiuni sunt menite să aducă un omagiu celor doi prozatori, promovându-le opera în epoca actuală, în școli, universități, manuale.

Îmi aduc aminte cu mare emoție și bucurie de ocazia prin care am putut cunoaște pe viu atmosfera acestei asociații, atunci când, în anul 2012, am fost invitată să iau parte la o masă rotundă, dedicată ideii de predare a lui Maupassant în Franța și în străinătate (am vorbit, alături de colegul din

Luxemburg Franck Colotte, despre experiența noastră în acest sens, prezentând situația manualelor din țările noastre, un sondaj administrat studenților, cu interpretarea răspunsurilor etc.

Îmi amintesc cu drag atmosfera efervescentă, întrebările care s-au pus, comentariile celor prezenți în legătură cu importanța textelor lui Maupassant studiate în școală, felul în care ele trebuie adecvate elevilor, epocii actuale, privilegiind textul scurt, din care prozatorul normand ne oferă atâtea exemple valoroase, știut fiind faptul că Guy de Maupassant este autorul a peste 300 de nuvele și povestiri. Texte precum *La Parure*, *Coco*, *Le Papa de Simon*, *La Ficelle* pot fi repere pentru stilul și temele abordate de scriitor, iar exploatarea lor de către generațiile din prezent reprezintă o provocare, dar și un privilegiu.

Asociația Amis de Flaubert et de Maupassant are cu adevărat o activitate impresionantă, diversă, consecventă, cu reverberații durabile în conștiința membrilor săi, dar și a celor ce o frecventează doar ocazional.

Strâns legată de lumea universitară, a învățământului, în general, asociația are și un buletin informativ lunar, *Bulletin Flaubert*, aflat în prezent la numărul 244, și coordonat de către profesorul Yvan Leclerc, publicație electronică la care oricine se poate abona.

Iată câteva dintre rubricile consacrate: «Agenda», pentru informarea în legătură cu diferite evenimente culturale, literare; «Ventes», despre comercializarea unor documente, manuscrise, de interes pentru cunoscători, colecționari, biblioteci, asociații; «Vient de paraître» (articole, volume), «Lectures», monitorizând ceea ce a apărut nou despre opera și viața autorului *Doamnei Bovary*. De asemenea, așa cum ilustrează fotografia de mai jos, există o serie de publicații pe hârtie, unele intitulate generic *Cahiers Flaubert Maupassant*, ce merită a fi răsfoite, citite de către orice iubitor de literatură franceză.

Menționăm mai jos câteva dintre temele de volum oferite cititorilor de-a lungul timpului: «Maupassant navigateur» (nr. 38/2019), «Les villes d'eaux – La gastronomie» (nr. 33/2017), «Maupassant et le ballon Le Horla. L'édition des correspondances de Flaubert et de Maupassant» (nr. 36/2018), «Sur l'eau. Flaubert: Michel Winock, *Oeuvres en Pléiade*. La cathédrale de Rouen; Maupassant: chroniques et récits de voyage» (nr. 31/2015), «Inédits de Maupassant et de Bouilhet. Louis Bouilhet, Flaubert: regards d'artistes. La nouvelle. La guerre de 1870» (nr. 32/2016), «Eau, reflets, fluidités. Festival Normandie-Impressionniste» (nr. 29/2014), «Flaubert et Cervantès. La patrimonialisation de Flaubert» (nr. 35/2018), «Photographies: le fonds Witz de la bibliothèque Villon de Rouen. Figures d'écrivains et portraits littéraires» (nr. 34/2017).

Este ușor să contactați asociația, există un site și o pagină pe facebook: amis.flaubert.maupassant@gmail.com; <http://www.amis-flaubert-maupassant.fr>.

Veți avea ocazia de a vedea palmaresul bogat al evenimentelor organizate de asociație. Iată un exemplu recent: La noaptea de lectură din data de

Hotel littéraire Flaubert
33 rue du Vieux palais à Rouen
jeudi 10 juin à 18h
en présence de l'auteur

19 ianuarie 2023, la sediul Hôtel littéraire Flaubert (33 rue du Vieux Palais, 76000 Rouen), începând de la ora 18.30, doamna Joëlle Robert a prezentat cartea pe care a coordonat-o, *Flaubert au Collège royal de Rouen*, alături de autori. Apoi au fost făcute lecturi ale textelor lui Flaubert, un adevărat maraton literar! Ca să nu mai vorbim de multiplele activități propuse pentru bicentenarul nașterii lui Gustave Flaubert, momente ce au marcat perioada 2021-2022. De pildă, dincolo de etapele școlarității scriitorului, temele abordate au vizat opiniile politice ale lui Flaubert, proiectele sale literare (v. Joëlle Robert, *Un rêve de Flaubert*, Passages, 2021), situația manuscriselor și documentelor din patrimoniul autorului normand.

Fără îndoială, astfel de asociații au în primul rând meritul de a menține vie memoria scriitorilor, aducându-i în atenția publicului de toate vârstele, ținând o evidență riguroasă nu numai a noutăților, dar și a elementelor de patrimoniu valoroase, mult mai vizibile prin stocarea lor electronică. Pentru aceia care vor să exploreze și să afle alte exemple de astfel de asociații literare din Franța există un site intitulat *Fédération nationale des maisons d'écrivain & des patrimoines littéraires*.

O mare șansă pentru generația celor ce pot accesa oricând informația, lucru care nu exclude, bineînțeles (din fericire), documentarea de tip clasic, la fața locului, multi preferând (încă) farmecul ei.

Fabrica de campioni atacă play-off-ul național!

Mihai Ioachimescu

Nu trebuie să facem vreun sondaj local pentru a realiza faptul că în Ploiești, după fotbal, cel mai popular sport este baschetul. Sutele de copii, care joacă la CSM Petrolul Ploiești, au pus stăpânire în acest an pe titlurile naționale la U 14, U 15, U 16 și U 17. Așa stând lucrurile, mi-am propus să vă fac cunoscute numele celor mai promițători dintre ei, nume care bat cu putere la porțile afirmării în sezonul de primă ligă, ce a debutat în luna septembrie. Pregătiți de către Ionuț Ivan și Loredana Munteanu, juniorii au marele avantaj că echipa de seniori este prezentă pe prima scenă a baschetului românesc.

Așadar vă voi prezenta cei mai promițători cinci juniori, cooptați în lotul mare. Codruț Dinu (16 ani) a jucat în acest an la Europeanul de Tineret, de la Pitești, unde a fost ales MVP al lotului nostru național. Angelian George (17 ani) selecționat la lotul național de baschet 3 x 3, lot calificat la Campionatul European. David Rașoga (15 ani) selecționat la lotul național și triplu campion național (la U 15, U 16, U 17). Lorenzo Diaconescu prezent în lotul național la U 18 și fost jucător în Spania la echipele Real Madrid, Betis Sevilla și Zentro Baschet Madrid. Robert Pătraru (17 ani) selecționat la lotul național care a participat la Gimnaziada Europeană, desfășurată în Franța, în regiunea Normandia.

Prezent la Sala Sporturilor Olimpia, la partidele amicale desfășurate în presezon și anume la victoriile în compania echipelor de primă ligă (Voluntari, Galați și Focșani) vă pot spune că cv-urile tinerilor sunt dublate de talent și de o mare poftă de joc. Decizia Federației Ro-

mâne de Baschet, care obligă cluburile din prima ligă să joace permanent cu doi jucători români în teren, este un pas înainte pentru promovarea tinerilor noștri jucători. Poate ar fi fost nevoie chiar de mai mult curaj și obligativitatea unui under 21, pe teren, după cum ne declara team-managerul Ionuț Ivan.

Așa cum este și normal, botezul focului trebuie primit de către juniorii noștri în sezonul de primă ligă. Acolo trebuie validată valoarea și experiența acumulată. Sezonul 2023/2024 se anunță a fi unul dificil și lung, iar CSM Ploiești (plasată în seria a doua) luptă, cu șanse serioase, pentru a se califica în Top 10, anticamera play-off-ului. Alături de juniorii noștri și de românii seniori (Voiculescu, Popa, Pîrvu, Corpodean și Negoîtescu) îi regăsim și pe americanii Funderburk, Carpenter, Henry, Johnson precum și pe sârbul Brkic. De destinele echipei se ocupă managerul Ionuț Ivan, iar în staff îi regăsim pe Mihai Popa (antrenor principal), Robert Munteanu (preparator fizic), Nemanja Tomic (scouter), Marian Angelian (antrenor asistent), Iulian Samoilă (kinetoterapeut) și Dennis Negoită (Maseur).

Recentul campionat mondial, câștigat surprinzător de Germania, ne-a arătat că ierarhiile la nivel mondial se schimbă ușor atunci când există strategii bine puse la punct și multă seriozitate. Stă în mâna generației tinere să scoată baschetul din penumbră, și să îl aducă în prim-planul european. Aș vrea să cred că nu sunt prea departe vremurile când Sala Sporturilor Olimpia va găzdui meciuri în cupele europene de baschet. Ar fi păcat ca unul dintre cele mai frumoase locuri, din Ploiești, să nu atragă săptămână de săptămână, iubitorii de sport.

Primăria
Municipiului
Ploiești

Casa de Cultură
„Ion Luca Caragiale”
a Municipiului Ploiești

CONCURSUL NAȚIONAL DE INTERPRETARE A MUZICII FOLK

Festivalul Castanilor

In memoriam Gabi Dobre

Ediția a XXIV-a
13 -14
Octombrie 2023

VINERI - 13 Octombrie
17:00 - CONCURS NAȚIONAL DE
INTERPRETARE A MUZICII FOLK

19:30 - Recitaluri:
MARIUS GLONȚ & CHITARA PRAHOVEI
MARIA MAGDALENA DĂNĂILĂ
TITUȘ CONSTANTIN
FĂRĂ ZAHĂR

SÂMBĂTĂ - 14 Octombrie

18:30 - GALA LAUREAȚILOR
19:30 - Recitaluri:
OMNIS
DANA FLORIAN
DUCU BERTZI & FRIENDS
MIRCEA VINTILĂ

✉ secretariat@casadecultura.ro

🌐 <https://casadecultura.ro/>

📘 @casadeculturailcaragiale

📷 [casadecultura.ilcaragiale](https://www.instagram.com/casadecultura.ilcaragiale)

Biletele pentru Festival pot fi achiziționate de la Agenția de bilete a
Teatrului „Toma Caragiu” Ploiești

SPONSORI:

Sorin Petculescu

Fotografie comercială • Cursuri de Fotografie • Studio Foto
sorinpetculescu.ro

PARTENERI MEDIA:

Ion Stratan, sfârșitul anilor 1980, începutul anilor 1990, în viziunea lui Florin Andreescu

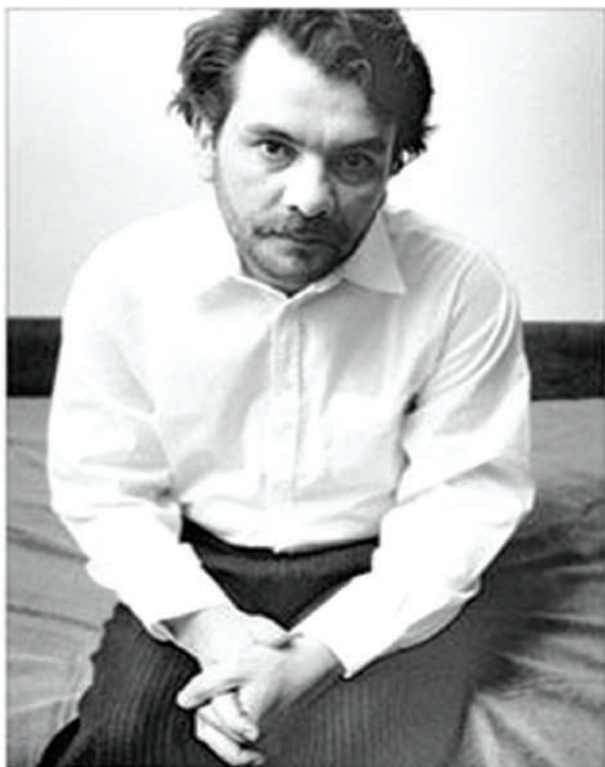
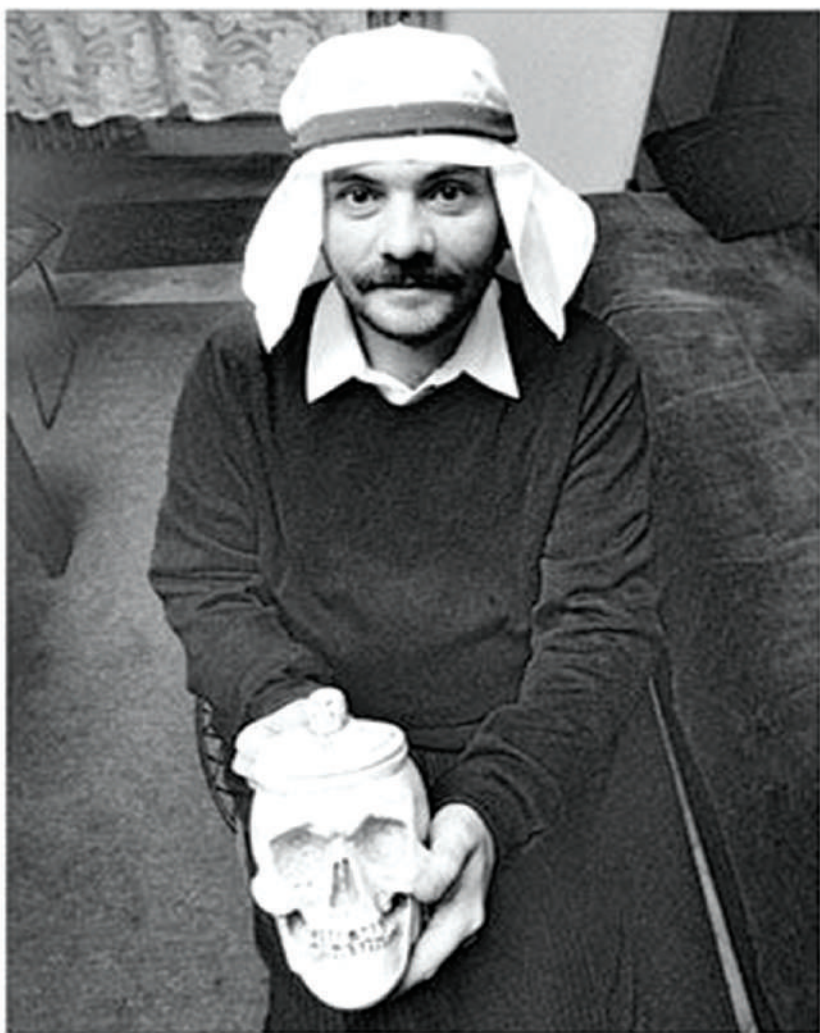

Photo: ©Florin Andreescu